

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-betűs sor egy sor 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 857.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, november 11.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az Aradi Ipar- és Népbank közgyűlése.
- Döntés a szemlái alapítványi földek ügyében.
- Mérgezik a közönséget.
- Az aradi Goldmark-ünnep.
- Arad város pörvesztés.
- Városatyja-jelöltek.
- Megszavazták a milliót.
- A táblabíró ügyel.
- Leleplezett katonai titok.

A kibic-pénz.

Arad, november 10.

A vidék, sőt egész Magyarország társadalmi rajzához egy újabb, vastagon jellemző vonás: a kibic-pénz. Az alatt, amíg a kaszinó fogalma majd mindenütt egygyé olvadt a házardjátékkal, a fővárosban a bakkarat keresetforrássá lett, a vidéken pedig a ferblihez való hozzáértés az intelligencia fokmérője, — a kibic-pénz is intézménynyé lett. Csupán törvénybe nincsenek foglalva a szabályai; egyébként azonban a szokásjog megállapította, hogy mikor, milyen esetben, milyen mértékben és milyen határig illeti meg a kibicet díjazás azért a fáradságáért, hogy órák hosszat egy játékos háta megett ül, annak a szerencsét szállítja s a játékos lelkével párhuzamosan izgul a nyeresés és veszteség hullámainak hatása alatt. Ezért az egész társadalmi életbe vet leleplező fényt az a pör, amelyet Szegeden folytatnak, s amelyen egy ítélőtáblai bíró ellen a többek között azt a vádat szögezték le, hogy kibic-

pénzeket fogadott el, sőt szedett is. Amikor e sorok papírra kerülnek, még nem ismerjük a pör kimenetelét, de a kibicpénzek „tényálladéka“ körülbelül rendben van. S most a bíróságnak kell paragrafust hozni a fölötte, amire nézve társadalmi ankétet lehetne nyitni, hogy tisztességbe, az ugynevezett uri felfogásba ütköző-e, ha valaki kibic-pénzeket fogad el és hogy súlyosabb megítélés alá esik-e, ha ezt egy bíró teszi?

Az első, természetes eredménye a gondolkodásnak: minden pénznek elfogadása, amelyért az ember nem dolgozott meg, a melyért ellenértéket nem adott, — ha az nem ajándék — föltétlenül megítélni való. A szerencsejátékos se dolgozik meg azért, a mit kap, de viseli a kockázatát a veszteségnek. A ki reszkiroz, annak joga van a nyereséghez, — hiszen ez az alapja nagy részben a tőzsdeüzletnek és minden egyéb spekulációnak, a mi tehát erkölestelennek nem mondható. A kibic azonban se ellenértéket nem ad (néha szerencsét hoz, de ezt nem számlázhatja) se pedig nem kockáztatja a bőrét. Ő tehát *semmiért*, valakinek a kegyéből kapja a sajtópénzt, a mint a kibic-honoráriumot hivatalos nyelven nevezik, tehát annak bizonyos borra való szaga, lealacsonyító ereje van.

És mégis: hányan vannak Magyarországon, gentleman emberek, párbajhősök, sőt nagy tekintélyek is, a kik a sajtópénzt minden géne nélkül zsebre vágják. A házard-szobának egész más

erkölcstana van, egész mások az illem-szabályai, mint az azonkívül eső életben. Rendes játék mellett nem uri és nem illő dolog, ha a nyeresében levő ember otthagyja az asztalt és nem ad módot a revanchera. A bakk-asztalnál nincs érvénye ennek. A nyerő ridegen hagyja ott a bőrig lehántott partnereket: „uraim, volt szerencsém.“ Másutt vadállati kegyetlenség az utolsó filléreit elszedni valakinek, akiről tudjuk, hogy nem marad másnap házbérre valója, ám a makaó-nál ez rendszer. Aki tehát a kibic-pénzt, a semmivel való keresetet szigorúan ítéli meg — és jogosan, — annak előbb meg kell bélyegezni *Házardjának* egyéb erkölcsi és illem-törvényeit.

Ahhoz természetesen szó se fér, hogy a bírói állással, hivatással alig egyeztethető össze a kártyaszobák e sajátos keresetforrása. Abban a pörben, a mely Szegeden tolyik, egyéb, súlyos vádak is torlódnak a táblabíró körül; de mindenesetre nem maradhat beszámítás nélkül a kibic-pénzek dolga. A törvény a társadalommal szemben annyira függetlenné akarta tenni a bírót, hogy mindennemű mellékfoglalkozástól eltiltotta; vajjon nem ütközik össze a törvény gondolatával, hogy a bírónak olyasmi válik jövedelmi forrásává, amely a pajtási lekenyerezésnek egyik elfogadott, de mégse megisztelő módja?

Enyhítő körülményül azt mondta az egyik tanu: „igen, ez azonban Battonyán szokásos.“ Ugy van, szokásos, még pedig nemcsak Battonyán és Csa-

Gyászlevelek.

Irta: Lőrinczy György.

Édes, gyönyörű kis Néa! Bizonyosan csodálkozik, mikor reszketeg, kusza betűimet meglátja. Ne csodálkozzék, kicsi szép Néa! A gondosan írt betűknek vége van, örökre, elmultak azok a dallal, a mesével, a csillagok felé szálló imádsággal együtt. Mert hiszen mit daloljak, mit meséljek és miért imádkozzam? A sötétségben csak lidérc terem; az álom házája nem az éj, hanem a verőfény. A boldogság. S itt, körülöttem olyan sötét lett egyszerre! Csak tegnap reggeltől, kis Néa, mikor azt a maga lilaszínű levelét megkaptam. Hogy örültem neki! Tudja azt maga jól. Lesz-tendők óta a maga kis lilaszínű levelei hordták nekem a derűt, a mosolygást, a reménységet, a boldogságot. Ez, ez az utolsó uzsorakammattal vett vissza mindent, a mit a többi száz hozott. Alig tudtam átolvasni is káprázó szememmel. Egyszer, egyetlenegyszer. De hiszen elég is az ilyen levelet egyszer átolvasni. Mert kétszer úgy sem kaphat ilyen, s úgy sem felejtethi el, aki elolvasta. Hát mindegy, kis Néa, ha nem is tudom máscsodszor elolvasni. Ugy se látnék

már semmit se. Ugy sincs mit látnom többé, mert minden eltűnt előlem egyszerre. A hófehér virág, a hattyudalos madár, a kacagó vadgerle, a tarka pillangó. Csak ez a lilaszínű levél maradt itt, a mire felelni kellene, még pedig rózsaszínű papirosra. Furcsa, ugy-e, kis Néa, mikor a gyászlevelet rózsaszínű papirosra írják? Maga legalább lilára írta azt is.

„Életem e legfontosabb pillanatában meghatottsággal gondolok magára, legjobb barátomra, ki nemes jóságával és poétikus lelkével megaranyozta leányéletemet. Áldja meg érte az Isten! Legyen meggyőződve, hogy a Máthé Miklós menyasszonya megőrzi a szép emlékeket és hálás szeretettel gondol azok szerzőjére. Szívem egész melegével köszöntöm.

Néa.“

Pont. Ennyi az egész. Rövid és szabatos, mint a közmondás és olyan kifogástalan, mint egy udvarhölgy. Akár hivatalos jelentésnek is beillenek. Az a legfontosabb pillanat! Legboldogabban is irhatott volna, kis Néa, de kimélni akart — engem. Mily tévedés! Az elítélnek ugvan csak mindegy, hogy selyemzsinórra akasztják-e föl, vagy durva kötélre.

Meghatottsággal gondol rám. Mi hatotta meg, kis Néa? A maga boldogsága, vagy az én szenvedésem? Amarról nem tud, nem mer, vagy nem akar írni, emerről — fogalma sem lehet. Hiszen ha volna, akkor mindezt nem írta volna. Volna! Mily utálatos szó! Mily fölösleges és gyűlöletes, mily értelmetlen formája annak a tökéletes szónak, hogy — nincs. Nincs, kis Néa, semmi sincs már. Én, a legjobb barátja, megaranyoztam a maga leányéletemet! Csak aranyfűst volt az, kis Néa; ime, egyetlen lehetetre elszállt. Nem is szállt, hanem ellökték. S a mit ellökték, rongy az, kis Néa, nem arany, még ha csakugyan aranyból való is. A Máthé Miklós menyasszonya! Ah, kis Néa, ez kegyetlen, ez borzajító szó! Ezt talán még sem kellett volna leírnia, hiszen megértettem volna a többiből ezt is, ha le nem írja is, kis Néa. Szíve egész melegével köszönt... Nem, kis Néa, még a fájéval se. És nem is köszönt, csak bucsuzik, sőt talán azt se. Csak az utra mutat, de nagyon, nagyon szívtelenül, mintha nem is azzal a finom és gyöngéd, mintha nem is azzal a fehér kis ujjával mutatna, melyet annyiszor csókolgattam! Arra az utra, a melyik mindenhová ve-

nádmegyében, hanem Magyarország minden megyéjében és a kaszinók kilenc-tizedrészében. S a mit a bíró másoktól — esetleg talán nála előkelőbbektől és gazdagabbaktól — látott, miért ne követhette volna ő is? Hanem a mi nála esetleg enyhítő körülmény, az súlyos bélyeg az ország értelmiségének társadalmi életére, a mely ezt rendszerré avatta. Az igaz, hogy ez is csak egy része ama nagy társadalmi penésznek, a mely ellen hiába irunk és hiába harcolunk: — a házardjátéknak. A kibic a mostani esetben szegény ördögnek tetszik, a ki azt mondhatja: „helyes, én megtérek, de térjenek meg előbb azok az urak, a kiknek szükségük van arra az illuzióra, hogy mi szerencsét hozunk nekik.“

Az Aradi Ipar- és Népbank közgyűlése.

— A részvénytőke emelése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 10.

Ma tartott rendkívüli közgyűlésén, a részvényesek egyhangú helyeslése közben határozta el az Aradi Ipar- és Népbank, hogy az intézet alaptőkéjét 2.250.000 koronáról 3.500.000 koronára emeli fel; ezért 3125 darab, egyenkint 400 korona névértékű új részvényt bocsájti ki. A megjelent részvényesek előtt Szalay Károly, az intézet elnöke, majd pedig Hehs Béla vezérigazgató ismertették azokat az okokat, melyek a tőkeemelését szükségessé tették. Mindkét előadásból arról győződtek meg a részvényesek, hogy a bank, a céltudatos, lelkiismeretes és szakzerű vezetés következtében oly erős igényekkel találkozik a közönség részéről, oly sokoldalú üzletkört kénytelen betölteni a feléje forduló bizalom folytán, hogy ezt a nagyarányú tevékenységet úgy fektetheti szolid alapsra, ha ezt a saját tőkével hajtja végre. Leikes helyeslés mutatta, hogy ez az egészséges üzlet-politika teljesen megegyezik a részvényesek intencióival és felfogásával és a vezetőség irányában táplált határtalan bizalom-

nak azzal adta bizonyítékát a közgyűlés, hogy a javaslatokat egyhangulag emelte határozatokká.

A ma kibocsájtásra kerülő részvények közül 2813 darabot a régi részvények birtokosai vehetnek át, míg a fennmaradó 312 darab részvényt kibocsájtási árban a tisztviselői nyugdíjalap veszi át.

Részletes tudósításunk a következő:

Szalay Károly igazgatósági elnök melegen üdvözli a nagyszámban megjelent részvényeseket és miután a határozatképességet megállapítja, a közgyűlést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésére az intézet ügyészét, ifj. Szalay Károly dr.-t kéri fel hitelesítésére pedig Weisz Márkus és Szántay Lajos részvényeseket. Az elnök ezután előadja a részvénytőke felemelésének szükségességét és feltárja mindazokat az okokat, amelyek indokolták, sőt elkerülhetlenné teszik a tőkefelemelést. Az intézet — úgy mond — a legutóbbi tőkefelemelés óta nagyot fejlődött. Váltótársaja lényegesen megnagyobbodott, ugyancsak hatalmas emelkedést mutat a folyószámla-kölesön is. Ezen kívül még lényeges emelkedés észlelhető a pénzügyi üzletágban, úgy, hogy az intézet jól felfogott érdekében muhatatlanul szükségessé vált az alaptőkének felemelése. Ennek következtében az igazgatóság szinte kötelességének tartotta a részvénytőke felemelését, hogy arányba hozza ezáltal a reábizott tőkét az intézet vagyonaival.

Az Áru- és Terményraktár létesítése is indokolta teszi mindezeneken felül a tőkefelemelést, mert a pénzügyi üzletnek ez a legújabb fejlődő vállalata nagy összeget fog lekötöni és a pénzügyi üzlet csak akkor érezheti magát erősnek, ha fejlődésének fokozására szolgáló támogatást saját erejében találja meg.

Mindezek alapján arra kéri a közgyűlést, hogy határozatilag mondja ki, hogy az intézet részvénytőkéjét 2.250.000 koronáról 3.500.000 koronára emeli fel.

Az elnök általános helyesléssel fogadott beszéde után a részvényesek nevében Szende Tivadar dr. szólalt fel és a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozva az igazgatóság tevékenységéről, arra kéri az egybegyűlteket, hogy egyhangulag tegyék magukévá az igazgatóság előterjesztését.

Ezután Barabás Béla szólalt fel és a részvénytőke felemelésének szükségességére vonatkozólag kért még némi felvilágosítást.

Hehs Béla vezérigazgató adott rá kimerítő választ, részletesen ismertette a tőkefelemelés szükséges voltát és beszédét azon kijelentéssel fejezte be, hogy a bank igazgatósága akkor, amikor a részvénytőke felemeléséről gondosko-

dott, illetőleg, amikor arra törekedett, hogy az intézet saját tökérejét az üzletek nagy terjedelmével összhangba hozza, akkor a természetes fejlődés egyenes útján haladt és ezen törekvéshez kéri a közgyűlés szíves támogatását.

Hehs vezérigazgató felszólalását a közgyűlés élénk tetszéssel fogadta és általános éljenzéssel és tapsal honorálta.

Miután a tárgyhöz többen nem kívántak szólni, az elnök felteszi a kérdést, vajjon a közgyűlés elfogadja-e az igazgatóság előterjesztését?

A jelenvolt részvényesek lelkes éljenzés közepette egyhangulag elfogadták az igazgatóság előterjesztését. Ugyancsak egyhangulag magukévá tették az igazgatóságnak az alapszabályok módosítására vonatkozó előterjesztését is.

Szalay Károly elnök megköszönte ezután az egybegyűlteknak a szíves érdeklődését és ezzel a közgyűlés az igazgatóság lelkes éljenzésével véget ért.

A közgyűlésen jelen voltak:

Szalay Károly elnök-igazgató, Institoris Kálmán, Keresztes Ferenc, Kristyórá János, Tagányi Sándor dr., Walder Gyula igazgatók, Hehs Béla vezérigazgató, Barabás Béla dr., Bauda Károly, Dobiaschi József, Dusbaba Vilmos, Deutsch Károly, Embey Iván, Grallert Rezső, Grumáz Gerő, Grábner Károly, Gruber Hugó, Grosz Endre dr., Grimm A. József, Hajós Árpád, Hoffmann László, Kristyórá Sándor, Kohn S. N., Kell Lajos, Lukács Gyula, Lukácsy Lajos, Limbeck János, Lámzer János, Neumann Manó (B.-Csaba), Pándy István dr. (B. Csaba), Priegl István dr., Raiber Emil, Réthfalvy Rezső, Rajz Jenő, Szabó Zoltán, Steigerwald Alajos, Szathmáry Gyula, Szalay Károly dr., Szalay Lajos (B.-Csaba), Szántay Lajos, Szende Tivadar dr., Szathmáry Mihály, Tagányi Gusztáv, Velosov Géza dr., Vajda István dr., Varjassy Árpád és Weisz Márkus részvényesek.

Ujabb katonai reform. Bécsből jelentik:

A hadügyminiszter legújabb rendeletet bocsájtot ki, amelyben alapelv gyanánt megállapítja, hogy a hadnagyokat és főhadnagyokat kizárólag a századoknál való szolgálatra kell beosztani. Ennek folytán elrendelte, hogy ezentul ezredsegéd-tisztként, a gépfegyverosztályok parancsnokai gyanánt, továbbá első hadkiegészítő kerületi tisztként kizárólag kapitányokat szabad alkalmazni. Hasonlóképen csak kapitány lehet ezentul az utászosztályok parancsnoka és kapitányra lehet bízni a tábori táviró-, távbeszélő- és jelzőszolgálat vezetését is. Ezzel

zet, csak épen magához vissza, kis Néa, soha, soha, soha! Vajjon érti, vajjon képzele-e. legalább ezt a rettenetes távolságot, amibe én véres, könybe borult szememmel nézek?

Mert én mindezt sehogy se tudom megérteni. A szemem, a szívem, a lelkem csak elbámul, szanaszéljével és keresi a vigasztalódás, a kibékülés egy halovány sugarát, de csak sötétséget talál mindenfelé; pokoli, üres, fekete sötétséget. A maga kegyetlen kis lilaszínű levelét.

Vajjon mit gondol, mit érez most maga, kis Néa? Ugy szeretném tudni! Ugy szeretnék most, még egyszer, utoljára, a szívébe, a lelkébe nézni! Vajjon sir-e, vagy mosolyog? Vagy talán kacag is? Vajjon érzi-e, hogy egy világot rombolt össze, a melyik minden létező világnál szebb, nemesobb, tisztább és ragyogóbb volt? Az álmok gyönyörű birodalmát, a melyben kék napok, rózsaszínű végtelenségek és lilioszillagok fényltek, s a melyben mi ketten, a lelkünkkel összefonódva, kóborló aranyfelhőkön szálltunk és fehér illatokban fűződve ringatóztunk. Rajongva mérültem el ebben a világban; leborulva a maga tökéletes szépsége előtt, a művészi Szépség oltárává avattam azt. Most az egyszer igazán hittem, hogy lehetséges megvalósítani a földön

a szerelem ezernyéképét: a lelki szerelmet, két égő tüzlélek szakadatlan és végtelen egymásra lángolását. Nem érzi-e, hogy ennek a világnak a helyére sötét káoszt hívott, amelyben Néa, a lehellet, borzasztóan torz alakokkal ölelkezik, vergődve és lidércokkal birkózva? Nem, maga nem érzi ezt, kis Néa. Ez a tömörked, ez a szörnyűség, pokolbeli rémlátás csak engem kínoz, gyötör és fojtogat. S a kezem öklökre szorul, hogy lesujtsam a rettenetes fantómokra, amelyek ott suhannak a maga imádozott, édes alakja körül. A fekete árnyékokra, a melyektől sem magamat, sem Néát nem tudom megvédeni!

Én gyönyörű fényem, világosságom, édes kis Néám! Hogyan is történhetett ez? Hét nappal ezelőtt még a szívéhez szoritott és zokogva kért, hogy ne hagyjam el. S hét nap múlva ugyanaz az öklöző kéz írja a büszke, boldog gunyt: menyasszonya... másnak. Hogyan lehetséges ez?

De az én kérdésem úgy sem jut el magához, kis Néa, és ha eljutna, sem kapnék rája feleletet, tudom. Nem is várok. Semmit se várok, kis Néa. Mégis kérdezek, tündödvé, kétségbeesett zokogással. Hová lett Néa? Meghalt? Nem. Elhagyott? Azt mondja, hogy nem. Mi történt hát vele? Férjhez megyen?

Mi ez? Mit jelent ez a szó magára nézve és mit én reám, kis Néa? A másé lesz? De hogyan? Ugy nem lehet a másé, a hogy az enyém volt! A dal, a mosolygás, a szépség, az okosság és a tisztaság, a napsugár, a hőpohely, a virágillat nem mehet férjhez. Mert az az enyém. A sejtés és a vágy, a mese és az ábránd, az az Ideál, a ki az én lelkemben ragyog, a ki az én Néám, az sehol másutt nem lehet az. Kihez mehetne hát férjhez maga, kis Néa? Aki a szentséget összetöri, az gonosztévő s maga a szépség szentsége, kis Néa. De csak nekem. Másnak már nem az. Mi lesz a napsugárból, ha széjjelomlik a felhőben? Mi a hőpohelyből, ha lehull? Micsoda? Nem tudom. Nem is akarom tudni. Azért csak egyet kérek magától, kis Néa. Tegye meg ezt az egyet, annak az összerombolt világnak a kedvéért ezt az egyet. Hogy én ne tudjam meg soha azt a napot, a melyiken maga a másé lesz. Ne tudjam, hogy ne átkozzam meg. Ha én maradjon meg a lelkemben inkább az örületnek, a lázongásnak, melyet ezekbe az értelmetlen kérdésekbe fojtok, az a szörnyű zürzavara, amelynek a viharán még itt hanyódik a Mindenszépségeknek az a fehér harmóniája, akit én Néának hívok mindhalálig.

Utás Gábor.

az intézkedéssel kapcsolatos a hadügyminiszternek az az elhatározása is, hogy a jövőben a nagyobb önkéntes-iskolákat törzatisztek vezetésére bízzák.

Mérgezik a közönséget.

(Vizsgálat három aradi péknél. — Piszok és bűz.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 10.

Súlyos egészségügyi kihágás jutott a napokban a rendőrség tudtára. Nehány lelkiismeretlen ember a közönség bizalmával vakmerően visszaélt a közönségre ártalmas, mérgező anyagot kevert a legszükségesebb élelmiszerekhez, a kenyérhez. A rendőrség illetve az orvosi hivatal eljárta a bűnös pékek ellen, pozitív megtorlásról azonban még eddig szó sem lehet, minthogy arról a bizonyos anyagról még nincs megállapítva, hogy tulajdonképpen mi is. Ezen ezért az országos vegyvizsgáló állomáshoz küldték azt a folyadékot s onnan a válasz még nem érkezett meg. Ez az eset is élesen illusztrálja annak a szükségességét, hogy Aradon a vegyvizsgáló állomás mielőbb felállítassék, mert akkor hasonló esetekben azonnali intézkedéssel meg lehetne akadályozni a visszaélések folytatását.

Az eset s annak előzményei a következők:

Néhány nappal ezelőtt megjelentek a városi orvosi hivatalban Fischer József és Lehoczky Ágost pékmesterek s ott Tisch Mór dr. városi főorvosnak egy üvegeset adtak oda azzal, hogy a benne lévő folyadékot az Aradon lakó mohamedán pékek, akik a piacon árulják az általuk sült kenyeret, a kenyérbe keverik.

Amikor a főorvos az üveget felnyitotta, penetráns bűz áradt ki abból.

Tisch Mór dr. az üveget azonnal felküldte Felletár Emil budapesti vegyészhez, s egyúttal intézkedett, hogy az illető pékeknél vizsgálat tartassék. Ennek következtében Prohászka László dr. kerületi orvos Ádám Károly egészségügyi biztossal elment a nevezett pékekhez, akik közül egy a Csernovits Péter utcában, egy a Szentpéter-téren, egy a Booskay-téren lakik, s a műhelyekben vizsgálatot tartott. A kerületi orvos igen sok szabálytalanságot tapasztalt, s emellett nagymennyiségű gyanús folyadékot talált, amely rendkívül kellemetlen szagot árasztott.

Prohászka László dr. kérdésére az illető pékek nyugodtan kijelentették, hogy a folyadékot igenis használják, még pedig arra, hogy a kenyér magasabb legyen.

Az egyik mohamedán pék különös kíváncsisággal fordult Prohászka László dr.-hoz. Azt kérte ugyanis a kerületi orvostól, hogy hagyjon egy keveset ott abból a folyadékból, mert máskülönben nem tudnak másnapra kenyeret sütni. Az orvos természetesen megtagadta a kérését; az összes mennyiséget lefoglalta s a rendőrségre vitette.

Tisch Mór dr. városi főorvos az esettel kapcsolatosan kijelentette munkatársunknak, hogy az elkobzott folyadék valami erjesztő anyag lehet s gyanús, éppen kellemetlen szaga teszi. A főorvos az esetről kifolyólag utasítást adott a kerületi orvosoknak, hogy az összes pék- és cukrászüzleteket pontosan és szigorúan vizsgálják át az esetleges kihágások megakadályozása végett.

Megkértük Prohászka dr.-t, mondja el a különös razzia lefolyását. A kerületi orvos következőket volt szíves mondani:

— Hajnalban indultunk el, hogy tetten érhesstük a pékeket. Először a Csernovits Péter-utca 26. szám alatt lévő mohamedán pékhez mentünk. Itt öt liter piszkos, bűzös folya-

dékot foglaltunk le, amelyet ők a kenyér sütéséhez használnak. A Szentpéter-tér 2. számú házában lévő pékműhelyben 15 litert, a Booskay-tér 4. számú ház pékműhelyében pedig 5 litert foglaltunk le. Azt hiszem, komlóé ez, kifőzve. A két utóbbi pékről azt indítványoztam a hatóságnak, hogy ideiglenesen vonják meg tőlük az iparengedélyt. A legutóbbi helyen förtelmes dolgot láttam. A sütésre szánt tésztát a hálósobában lévő állványra helyezik és ott hagyják óraszámra. Tessék elképzelni: milyen lehet ott a levegő és milyen lehet az a kenyér, amit ott készítenek. Más helyen viszont a kenyér készítéséhez szükséges vizet piszkos hordóban tartják, amelyet alig-alig fednek be. A piszkos rongyok szanaszét hevernek a műhelyben. Borzalmas emberek ezek. És a szegény nép, amely a Tököli-téri piacot ellepi, olyan mohón vásárolja ezeknek a mohamedán pékeknek a készítményét, mintha ingyen adnák.

Az aradi Goldmark-ünnep.

(Emlékek a világhírű zeneszerzőről.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 10.

A Kölcsey-egyesület évente szokásos felolvasásai sorozatát ma este nyitotta meg. Az egyesület ma esti felolvasását Goldmark Károly világhírű zeneszerző, hazánkban ünneplésnek szentelte. Goldmark most töltötte be nyolcvanadik életévét és az ez alkalomból történt országos ünnepeltetéshez méltóan sorakozott a Kölcsey-egyesület ma esti ünnepélye.

Az estélyt Krenner Miklós dr. tanárnak, az egyesület alelnökének rövid, de hatásos megnyitója vezette be.

— Sajnos, — ugymond, — hogy a magyar viszonyok lehetetlenné teszik a zseni érvényesülését, amire legjobb példa ez estély ünnepeltjének, Goldmark Károlynak az élete. Goldmarknak a hazai mostoha viszonyok közül külföldre kellett menekülnie, hogy világhírű emberré legyen. Magyarország bizony még nagyonis hátra van kultúra tekintetében, de ez talán nem is hiba, mert annál könnyebben kapcsolódhatik bele abba az evolúcióba, amely az egész világot van hivatva átalakítani. Ezt az evolúciót szolgálja szerény eszközökkel a Kölcsey-egyesület is, mikor Goldmark Károly zsenijét ünnepli.

Ezután Mohos Ágoston hírlapíró olaszta fel Goldmark című alkalmi költeményét nagy hatás mellett.

Szendrey Mihály színigazgató, a világhírű zeneszerző személyes ismerőse kedves apróságokat mondott el Goldmark életéből, érdekes adatokkal jellemezve a nyolcvan éves ember magánéletét.

Elmondta, hogyan ismerkedett meg a mesterrel. Fiumében a tengerparton magyar paraszttal bajlódott Goldmark, hogy utbaigazítsa őket, míg végre mikor ezzel sebogyse boldogult, mert magyarul ért ugyan, de beszélni nem tud, véletlenül őt kérte meg, hogy a paraszttal a kívánt utbaigazítást megadja. Azóta belső lelki viszony fűzte az agg mesterhez, aki különben nagyon visszavonult, zárkózott ember.

Egy alkalommal látogatást tett Goldmarknál; akkor figyelmeztette egy sárga vászon tarisznyára, amelyet ereklyeként őriz.

— Látja, — mondotta — ez a tarisznya egyike legkedvesebb emlékeimnek. Szepsoni diák koromban minden hétfőn ebben a tarisznyában hozta be édesanyám a levesnek való rántáslisztet. Ezt a lisztet csak bele kellett tenni a melegvizbe és kész volt a leves. Mondhatom, soha azóta olyan jóízűen levost nem ettem, mint akkoriban.

Visszaemlékezett egy alkalommal küzdelmes pályafutására is, amelynek az volt első lépése, mikor 13 éves korában a soproni színházhoz került kottamásolóknak és nagydobosnak heti — egy forint fizetésért.

Rendkívül erős hazaszeretetet fűzi Goldmarkot Magyarországhoz. Meg is hagyta hozzátartozóinak, hogy ha meghal, holttestét hozzák haza Magyarországra.

Mondogatja is többször az öreg ar:

— Én már csak az én szeretett szülőházamban akarok pihenni.

Egyszer Goldmark Szendreyéknél volt ebéden. Előre megkérte a házigazdát, hogy jó magyaros pörköltet készíttessen. Tálaltak is jó magyaros pörköltet, amitől ugyancsak könyezett a szeme és amittől folyton köszörlött a torkát.

— Ugye csip? — kérdezte tőle Szendrey.

— Nem baj — felelte Goldmark — hozzá vagyok már szokva a csipésekhez és ami csipés életemben ért, annak legtöbbje olyan volt, mint ez a pörkölt: tudniillik magyar.

Az öreg művész nagyon fájtalja azt, hogy épen szülőházájában, Magyarországon és Ausztriában, ahol munkáséletének nagy részét töltötte, nem méltányolják eléggé. Nem hin ember, de fájtalja, hogy illetékes helyen nem méltányolják munkáját.

— Talán azért, mert magyar állampolgár és zsidó vagyok. Pedig egyiket se hagyom el soha. Hogy vallásomat nem fogom elhagyni, azt szegény édesanyámnak ígértem meg, hogy pedig magyar állampolgár maradjak, arra a szabadságharc dicső napjai buzdítanak, amelyeket, mint gyermek éltem át.

Nagyon fáj neki, hogy annak idején Téli rege című operáját az Eliána miatt mellőzték.

— Nem baj — mondotta — ez az incidens alkalmat adott arra, hogy megismerjem a világ legjobb szónokát a Téli rege helyett — az Eliána bankettjén. (Ez a nagy szónok: Apponyi gróf.)

Egy alkalommal a fiemei kormányzó estélyt rendezett a magyar művészek tiszteletére. Goldmark nem kapott meghívót.

— Ugy látszik, — mondotta ösmerőseinek — vagy nem vagyok elég magyar, vagy nem vagyok elég nagy művész.

És különös ironiája a sorsnak, hogy épen aznap kapott levelet Vilmos császártól, amelyben köszönetet mond azért a nagy élvezetért, amelyet neki Wiesbadenben művészetével szerzett.

Szendrey nagyhatású előadása után Cseh Ferenc, az aradi Nemzeti Színház tenoristája Goldmark Házi tücsök című operájából adott elő néhány részletet. Gyönyörű csengő hangja és átértett előadása Tilger karmester zongorakíséréte mellett pompásan érvényesítették a halhatatlan zenész szerzeményét.

Wagner József dr. professor Goldmark alkotásai címmel zeneesztétikai tanulmányt olvasott fel. A tanulmány Goldmark egész zenei munkásságának méltatását magában foglalja, kezdve legelső, megismerősen lekritizált kísérleteitől, amiket huszoneg éves korában írt, egészen a Sába királynője operáig, amely világhírét megalapította. Elméleti magyarázatokkal és magyarázó zongorajátékkal mutatta be Goldmark zenei sajátosságait és ama tulajdonságait, amelyek műveit olyan széppé és érdekessé tették.

Majd hogy Goldmark zenei zsenijét minden oldaláról bemutassa, Wagner tanár felesége zongorakíséréte mellett, magyarázatokkal kísérve eljátszotta egyik hegedűversenyének főbb részleteit; a kereskedelmi iskola énekkara Goldmark-Goethe „A pásztor” című dalát énekelte, végül Goldmark B dur kvintettjét adta

elő a Wagner-pár, Robitzek Samu, Scherhag Ernő és Scherhag Ernőné nagy hatással.

A felelvásó estély fényesen sikerült a város háza közgyűlési termét szufolásig megtöltő intelligens közönség lelkesen megtapsolta a szereplőket.

A táblabíró ügyei.

(A battonyai bünpör izgalmai. — A preszszionált bírák.)

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Szeged, november 10.

Ma folytatták a szegedi törvényszék előtt azt a pört, amelyet Simon Ákos címzetes táblabíró, a battonyai járásbíró volt vezetője indított Petrovics Mihály főszolgabíró ellen rágalmozás miatt. A mai tárgyaláson sok kínos adat került napfényre Simon Ákos ellen. Két bíró, Simon volt két alantasa azt vallotta, hogy a vezetőbíró (Simon) preszszionálta őket bizonyos bírói intézkedésük teljesítésében.

A mai tárgyalás részletei ezek:

A tárgyalás második napján a kibicelésre vonatkozó tanúk kihallgatását folytatták.

(A kibicpénzek.)

A vád által bejelentett mentőtanukon a sor. Montag Henrik bíráló, akinél volt az a vadász, amelyen kibicelt Simon járásbíró. Azt vallja, hogy szokásos a kibicpénz elfogadása. Az alispántól kezdve lefelé mindenki kibicelt és elfogadott kibicpénzt. Petrovics: Nevezze meg azt az alispánt, aki kibicpénzt elfogadott. Tanu erre zavarba jön a válaszolni nem tud. Fischer Dzsisz takarékpénztári hivatalnok, a battonyai kaszinó jegyzője nem tud a kibiceléséről semmit. Pap József nyugalmazott adótárnok, a kaszinó elnöke: Nem tudomása a kibiceléséről, fogalma sincs arról, hogy mi az. Egy alkalommal, amikor véletlenségből ott állott a kártyasztalnál, neki is adtak 20 fillér „sajtpénzt“, de ő nem fogadta el a amikor már több hatos gyűlt össze, a szobát is elhagyta. Krenner védő: Miért nem fogadta el a sajtpénzt? Tanu: Mert nem szolgált pénzt elfogadni nem akartam. A védő: Mert a tisztességgel megegyeztetetőknek nem tartotta? Tanu: Igen, azért. Szilágyi Gyula földbírtokos szerint hasonló állásu, maga fajtájú emberek között szokásos volt a kibicpénzek elfogadása. Simon kibiceléséről nem tud. Következett a tárgyalás egyik főtanuja: Polgár József volt battonyai, most sümegi kir. közjegyző. Azt vallja, hogy egy alkalommal vacsorán voltak Simonnál, aki a kártyán nyerők 5, gyermekei számára, pénzt szedett. Amikor már minden gyermek számára 5-6 korona volt összegyűjtve, azt mondta: „Menjünk, mert itt hagyjuk minden pénzüket!“ — Elnök: Nem így mond a: „Menjünk, mert kofosztanak bennünket!“ — Nem emlékszem, hogy minő szavakat használtam.

(A Verhovay hagyaték.)

Következett a valódiság bizonyítására becsajtott állítások második és harmadik pontja a Verhovayné-féle hagyatékáról. A következőkre nézve hallgatják ki a tanukat:

Hogy sértett b. folyósolta Polgár Józsefet, hogy özvegy Verhovay Gyuláné neki hagyományozzon. Tényleg hagyományozott is egy fiókvégrendeletben 500 koronát sértetlnek özvegy Verhovayné és ezt kifizette magának sértett o'y időben, mikor a többi hagyományok még kifizetve nem lettek.

Valtay Alber: battonyai járásbíró sértett

arra igyekezett rábírní, hogy özvegy Verhovay Gyuláné hagyatékának leltározásával Polgár József közjegyző: bizza meg. A közjegyző mégis lemondott a leltározásról, mert Simon Ákos dr. őt arra kérte, hogy hagyatéki értéktárgyakat hozzon neki.

Polgár József vallja, hogy amikor özvegy Verhovay Gyulánéval végrendeletet készített, Simon Ákos járásbíró szemrehányásképen mondtotta neki, hogy a végrendelezkészékor megfélejtkeztek róla, pedig ő rokona. Tanu exkuzálta magát, hogy nem tudta, hogy rokona, különben — mondta neki, hogy nincs baj, mert fog még fiókvégrendeletet készíteni. Elnök: Ő ment Simonhoz? Tanu: Nem, ő jött hozzám a szememre vetette, hogy nem vagyok jó barátja. Amikor újra kiment özvegy Verhovaynéhoz, az tagadta a Simonnal való rokonságát, de aztán mégis hagyományozott Simonnak 500 koronát. Felolvassák a két végrendeletet. A fiókvégrendeletben hagyományoz Simon Ákosnak 500 koronát. Az elnök kérdésére Polgár József vallja, hogy nincs tudomása Simonnak Verhovaynéval való rokonságáról. Elnök: Verhovayné nem Kóvér Amáliának hívták? Tanu: Igen. Elnök: És Simon nincs valami rokonságban Kóvérekkel? Tanu: Gondolom, Kóvérral. Elnök: Akkor tehát nem kelthetett önnél vissza tetszést Simon kívánsága. Tanu: Azt én nem is mondtam. Elnök: Mit kívánt Simon hagyományul? Tanu: Minden kiskorú gyermeke számára kétezer-kétezer koronát. Elnök a Verhovayné hagyatékának leltározására vonatkozólag tesz kérdést a tanuhoz. Tanu: Azért adta vissza a leltározást, mert sokat beszéltek a Simonnak hagyományozott 500 koronáról és Simon azt kívánta tőle, hogy hozzon a leltározásról valami kis emléktárgyat a gyermekeinek. Szokás az a leltározásoknál, hogy a jelenlévő rokonok bejegyzésével egy és más apróságot nem vesznek a leltárba. Ilyesmire gondolhatott Simon.

Elnök újabb kérdésére azt vallja a tanu, hogy azért adta vissza a leltározást, mert a községi jegyző: nem akarta ettől a keresetből megfosztani. Nem tud arról, hogy Simon bírósáit erőszakolta volna arra, hogy neki juttassanak hagyatéki eljárásokat.

Gerhauser József kérdésére elmondja a tanu, hogy Simon kérésére még a hagyatéki eljárás előtt kifizették neki az 500 korona hagyományt a ő levonta abból azt a 100 koronát, amelyel neki tarozott.

Bírói kérdésre elbeszéli a tanu, hogy özvegy Verhovayné figyelmeztette arra, hogy jó lesz, ha a bíróságnál lesz valaki, aki jóakarattal viselkedik a végrendelet végrehajtása iránt. Elnök: Simon Ákos gyermekei számára kért hagyományt, a végrendelet pedig Simon Ákosról szól. Nem figyelmeztetése következtében történt ez így? Tanu: Én úgy irtam a végrendeletbe, ahogy a végrendelező mondta. A leltározás visszautasításához Fodor-községi jegyzőnek a szemrehányása is hozzájárult. Bíró: Miután nem ön végezte a leltározást, miért küldte Simon az 500 koronás nyugtát önhöz? Tanu: Azt hibette, hogy én végezem. A bíró további faggatásaira azt mondja a tanu, hogy az egész hagyaték olyan csakiszalmája volt. Elnök kérdésére azt mondja, hogy nem azért adta vissza a leltározást, mert Simon a családi ékszerekből valami esetély emléket kért a gyermekei számára, hanem azért, mert a községben sokat beszéltek a dologról. Ügyész: Mondta e Verhovaynének, hogy hagyjon valamit Simon családjának? Tanu: Mondtam. Krenner Zoltán védő kérdésére tanu kijelenti, hogy a közalapítványi igazgatóság, az egyedüli örökös nem volt jelen. Védő: — Ilyen körülmények között

tisztességes delognak tartja-e valaminek a leltárból való kihagyását? Tanu: Ez bizony tilos dolog. — Őn megkapta díjait? Tanu: Mai napig se. — És Simon járásbíró megkapta-e? Tanu: Igen, megkapta. — Tud-e arról, hogy Simon, vagy gyermekei, mint rokonok jártak-e Verhovaynéhoz? Tanu: Nem tudok. Elnök: Hivatalos bizonyítvány szerint Simon Ákos abban az időben, amikor a leltározást kapta és visszaadta, szabadságon volt, szabadságát pedig Csorbatón töltötte. Tanu: Ott volt Battonyán s én beszéltem vele. Lehet, hogy elutazása előtt beszélt Simon vele az emléktárgyakról. Petrovics vádolt: Igaz-e, hogy amikor Simon számára Verhovaynéól hagyományt kért, Verhovayné azt mondta, hogy neki hagyom, meg nem nevezhető testrészemet? Tanu: Igen! Petrovics: Es erre őn azt mondta, hogyha ezt beveszem a végrendeletbe, akkor az első végrendeletet megsemmisítik? Tanu: Ugy tréfából mondtam. Petrovics: Lehet, hogy ennek következtében, e fenyegetés miatt hagyományozott Verhovayné aztán Simonnak? Tanu: Nem fenyegettem. Krenner dr. védő: Beszéltek arról, hogy Verhovaynének igen értékes családi ékszerei vannak? Tanu: Igen. Ezek egy Wertheim-szekrényben voltak. Elnök: Mikor a közjegyző ur a megbízást visszaadta, Simon járásbíró éppen szabadságon volt. Miért mondja tehát tanu mégis, hogy azért terjesztette vissza mindjárt a megbízást, mert Simon rá akarta bírni, hogy a hagyatékából bizonyos tárgyakat elhozzon? Tanu: Ez előzőleg történt, ez is indokul szolgált a visszavonásra. Bíró: Jó viszonyban volt e sértettel még akkor, mikor ez történt? — Igen. Én az utolsó percig jó barátságban voltam vele. — Most is jó viszonyban van? — Most nem. — Nem volt per, talkövetelések miatt, melyekben a közjegyző ur is érdekelve volt? — Egy ilyen per volt. Krenner dr. védő: Kéri a vétivekből való megállapítását annak, hogy mikor lett kézbesítve a megbízásról való lemondás. Elnök: A végzésből megállapítható, hogy augusztus 20 án, míg a járásbíró sokkal előbb ment szabadságra.

Vádolt: Őn nem azt mondta, hogy Simon a hagyatékából arany- és ezüstértéktárgyakat kért. Igen? — Igen. — Igaz-e, hogy Simon sürgette a hagyományozott 500 korona kifizetését? — Igaz. Azt mondta, hogy fűrdőre akar utazni. Bíró: A kaszinói jelenet után, vagy előtt mondta-e el ezeket a közjegyző ur a vádlottnak? — A kaszinói jelenet után. — Felcsólitották rá? — Nem. Ez közbeszéd tárgyat képezte. A tanu megeskutatására nézve később fognak indítványt tenni. Az elnök egy negyedórai szünetet ad.

Következik Magyaróssy Elek dr. tanu kihallgatása. Elnök: Őn ott volt a Verhovayné végrendelet felvételénél? — Igen. — Befolyósolta-e a közjegyző az özvegyet, hogy Simonnak hagyományozzon? — Igen. Feltehető módon. Kérte az aszelyt, hogy Simon szegény, családos ember és rokona, hagyjon neki is. — Mondta-e, hogy Simon majd akadályokat gördít a végrendelet végrehajtása elé. — Nem. Ezt nem mondta. Csak forszirozott a kérte az özvegyet, de nem preszszionálta. — Mikor fizette ön ki az 500 koronát Simonnak? — Simon a végrendelet felbontása után kérte és két hét múlva ki is fizette nekí. — Rokona-e Simon Verhovaynének? — Arról nem tudok. Verhovayné szinte tiltakozott ez ellen a feltetés ellen. Előttém ismételtén mondta, hogy nem rokona Simon. Gerhauser dr. bíró: Fizette-e már ki más hagyományt is? — Még egyáltalán nem. Senki sem kapott még pénzt. — Hát miért fizette ki éppen Simonnak a

hagyányát, holott ő csak a fiókvégrende letbeolt megrevézve? — Tisztán barátságból — ár fogják a többi hagyományosok megkaparandóságukat? — Ezt nem tudom há tároan megmondani. — De beletelik husz év? Erre nem tudok precíz feleletet adni; ha men ugy megy, min' eddig, akkor bizonytalanul husz év. Vádlott: Battonyán és kékén megütközést keltett, hogy Simon elreegkaptá ilyen uton a pénz? — Errel hallom. Elnök (Petrovicshez): Őa előtt is vissztisztelt szült ez? — Igen. — Hogy lehet, gy mégis ezután, a bankett alkalmáva ugy ilatkozott Simonról: „Kedves modora és eelő gondolkodása rokonszevevessé teszük” — Akkor még nem volt tudomásunk arról, hogy ez a kifizetés megtörtént. Egyfel taláb csak amikor királyi táblai bírósággal kitűrték, kezdtek faszegéni Simon dolgait, akkorült ki sok minden.

Ujda Pál tanu, az egyik főörökös, következik Elnök: Befolyásolta a Polgár Verhovayné, gy hagyjon a járásbírónak valamit? — Errelhallo tam. — Bírói kérdésre elmondja, hogy Verhovayné azért hívta ki másodsor a közjegyzőt, mert intézkedni akart, hogy mi törték a földbirtokkal husz év után. Krenner dő: Verhovayné rokonának tartotta Simon? — Nem. Süssen tartotta rokonának. Tanu megesketik. Rosen Sándor 46 éves utmeser, tanu hallgatják ki ezután. Ott volt az elsőégrendelet készítésénél. Hallotta, hogy Simon bíró kapott 509 koronát. Ennek k fizetésél is hallott. Krenner védő: Mondta ön, hog nem járja, hogy Simon előbb ká p pénzt, min a többiek? — Igen, mondtam és ezen megotránkoztam. Részrehajlásnak tekintetem. — A részéről volt ez részrehajlás? — Mogyóssy dr. ur részéről. Tanu megesketik.

Következik Fodor Manó tanu, közégi főjegyző. Elnök: Van-e tudomása arról, hogy Verhovayné hagyatékának leltározásával Simon Áka közbenjárására bírták meg Polgár közjegyzőt. — Igen, hallottam ezt többektől. Éa megotránkoztam ezen intézkedés fölött, mert szmitotam rá, hogy engem bíznak meg a leltározással. Ügyész: Tud ön arról az ós zeszó lakozásról, a mely vádlott és Simon bíró ur kzt folyt le? — Igen. — S tudja azt is, hogy Simon emiatt lemondott az elnökségről? — Tudem. — Mi történt erre? — A választmány nem fogadta el a leköszönést és Simon továbbra is elnök maradt. Tudom, hogy Polgár Józsefet a Simon Ákos urral szemben tanusított magaviseéte miatt a kaszinó megróttá. Kizárási indítványt is tettek ellene. Polgár erre önként kilépett a kaszinóból.

Elesánszky Kázmér dr. szolgabíró a következő tanu, aki beszéli, hogy Simon rendkívül felháborodott, mikor hallotta, hogy róla nem történt a végrendeletben megemlékezés.

(A bírótárs vallomása)

Vattay Albert kir. járásbíró kihallgatása előtt a tárgyalási enök bemutatja a kir. törvényszéki enök átíratát, mely szerint tanu a hivatalos titoktartás kötelezettségé aól feloldja. Tanu előadja, hogy özv. Verhovayné halála után Polgár közjegyző hivatalos helyiségébe bejött s mondotta, hogy tanu menjen át Simon járásbíróhoz. Tanu átment Simonhoz, ki Polgár közjegyző jelenlétében a tanu járásbírónak meghagyta, hogy a hagyaték leltározására ne a községi jegyzőt küldje ki, hanem Polgár közjegyzőt. Tanu ez illetéktelen befolyásolásra bízza meg Polgár közjegyzőt a leltározással, a befolyásolástól pedig azért félt a tanu, mert a bírói minősítés kérdése a járásbíró diszkrecionális joga volt, s tartott attól, hogy a vezető járásbíró meghagyásának nem teljesítése ese-

tében rossz minősítésnek teszi ki magát. Amikor Polgár közjegyző a leltározással való megbízásról lemondott, tanu kérdezte a közjegyzőt, hogy miért adta vissza a megbízást, mikor korábban ezt annyira forszírozta; a közjegyző ezt felelte, hogy Simon őt arra akarta r'vanni, hogy a hagyatékából Simon részére ékszereket hozzon. Ő neki azonban ez kellemetlen lett volna s inkább lemondott a megbízásról. Későbbi vallomásában tanu előadta, hogy ő a vádlott részére semmi adatot nem szolgáltatott.

Krenner dr. védő kérdésére tanu előadja, hogy Simon befolyásolása által bírói függetlenségében sérve érezte magát.

A tárgyalást az enök 2 órakor fé beszakította a folytatásá. Élután 4 órára rendelte el.

(„Maffia“.)

A délutáni tárgyalás elején a királyi ügyész a bizonyítás kiegészítését kérte. Ezért azt kívánta, hogy Hervay István esanádmegyei alispánt, Spika Antal volt hódmezővásárhelyi főispánt, Urbanics Kálmán szolgabíró és Kövér Béla főszolgabíró hallgassák ki, akik tudják, hogy Simon rokona volt Verhovaynének. Krenner dr. védőügyvéd ellenzi a tanu megidézését, mert annak semmi szükségét nem látja. Az eonyiben azonban mégis elrendelne a bíróság a tanu kihallgatását, utasítsák a felperes családi értesítő bemutatására, annak konstatalása végett, hogy milyen rokonságban volt Verhovaynéval.

A bíróság az ügyész kérelmének helyt adott, a védőt ellenben elutasította, ami ellen a védő semmisségi panaszt jelentett be.

Petrovics kéri Návay Tamás volt esanádmegyei főispán kihallgatását, aki ezt a kijelentést tette volna: „Hallottam én már erről a battonyai maffiáról.” — Továbbá Hervayt, aki ugyanakkor azt mondta: „Apámtól hallottam, hogy Simon mint bíró, hozzáférhető“.

A bíróság Petrovics kérelmét elutasította, ami ellen védője semmisségi panasszal élt.

(A legázolt bírói függetlenség.)

Ezután folytatták a tanu kihallgatását.

Vattay Albert battonyai járásbíró, a sértett képviselőjének egy kérdésére kijelenti, hogy erre a bűnvádi perrertartás értelmében nem köteles válaszolni. — Az enök felszólítja a tanu, hogy válaszoljon a feltett kérdésre, aki azonban újból megtagadja a vallomástételt. — Krenner Zoltán védő kérdésére a járásbíró elmondja, hogy neki kollégája, Heitz battonyai járásbíró — aki Simonnak alantasa volt — panaszkodott azért, hogy Simon gyakran preszionálni akarta. Egyizben azt mondta neki: „ha én téged beminősítelek, akkor attól kántálsz és beledöglesz.“ Máskor pedig szemrehányást tett neki Simon azért, mert nem engedte meg, hogy Polgár közjegyző a felaktól a rendemél magasabb díjazást szedhessen. Egyizben összeeszdta azért, mert Bock Róbert dr. ügyvéd, aki Simonnak jó barátja volt, elmakacsolta.

Heitz Géza járásbíró vallja, hogy Vattay elmondta neki, hogy Simon kapacitálta őt a Verhovay ügyben. Hallott arról, hogy Simon mekérte Polgárt, hogy a Verhovay hagyatékban levő ékszereket tegye el a Simon gyermekei részére.

Az ügyész kérdésére Heitz kijelenti, hogy nem igaz, mintha Petrovics vádlott már régebben a járásbírói irattárban megtekintett volna egyes, Simonra vonatkozó iratokat, vagy azokra vonatkozólag kérdést intézett volna hozzá. Simon mondta neki egy alkalemma, hogy jó lesz Polgár közjegyző kedvében járni, mert fia egy szegedi táblai tanácselnök leányát veszi feleségül. Egyizben

Haász Sándor volt battonyai közjegyzőnek, Simon régi haragosának volt bűnögye a járásbíróson. Az ügyész Haász kihallgatását elrendelte. A kihallgatás előtt Simon behívatta a tanu, a ki a bűnpörben eljár s arra akarta rábírni, hogy Haászt tartóztassa le. Ő ennek az utasításnak teljesítését határozottan megtagadta. Másnap aztán megkezdte a volt közjegyző kihallgatását. Kihallgatás közben egy napon Simon ismét magához hívatta tanu és így szolt hozzá: „No mi lesz a leartóztatással?“ Ő ismételtén kijelentette, hogy ezt nem teszi meg, mert erre nincsen szükség. — Hoffmann I. Antal tanu, járásorvos vallja, hogy Polgár elpanaszolta neki a Verhovay-hagyaték dolgát. Elmondta, hogy Simon mekérte, hogy a hagyatékából tegye félre az ékszereket gyermekei számára. — Tanu szembesítik a közjegyzővel, aki erre elismeri, hogy a kijelentést tényleg meg'ette.

(Sok hasznót.)

Ezután az 5. pont bizonyítására tértek át. Ebben az foglaltatik, hogy Simon, amíg jóbarátságban volt Polgár közjegyzővel, igyekezett annak hasznót hajtani s a hasznót megoesztották. — Dörner József azt vallja, hogy Simon rá akarta venni őt arra, hogy a Nyéky-féle nagy hagyatékot ne örökösödési bizonyítvány ujján adassa át, hanem a hagyatéki leltárt Polgárral készítsesse el. Az öt millió hagyatékából Polgárnak nagy haszna lett volna, ő azonban ennek dacára sem volt hajlandó Polgárt megbizni a munkálattal.

A tárgyalást este 8 órakor holnap dél-előttre halasztották. Itélet csak napok múlva lesz.

DÖNTÉS

a szemlaci alapítványi földek ügyében.
(A kigazdák győzelme. — Árlejtés a kultuszminiszteriumban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 10.

Többször irtunk arról, hogy a szemlaci több ezer holdas vallásalapítványi földbirtok miatt a környékbeli lakosság zúgolódik, mert a kultuszminiszteriumban, nyilvános árlejtés mellőzésével, olcsón adták bérbe ezt a kitűnő minőségű birtokot. Panaszt is tettek már a kultuszminiszteriumban amiatt, hogy az alapítványi földek suttyomban való bérbeadása következtében több száz parasztagazda család föld nélkül marad és kivándorolni kénytelen. Ez gondolkodóba ejtette a kultuszminiszterium illetékes tényezőit s ma több száz hold erdőt megszátofődet nyilvános árlejtés ujján örökáron eladtak. Néhány magánbérő ismét mindent megtett, csak hogy a kigazdák ne kapják meg a birtokot. Boncz Ödön miniszteri tanácsos azonban, akit a napokban Herceg Ferenc képviselő és Hunyár Algernon szolgabíró egy gazdaküldöttség éln felkerestek, kijelentette, hogy lehetőleg kigazdáknek adják el a birtokot. Az árlejtés ma délben ment végbe a kultuszminiszterium Vadász-utca 3. szám alatt lévő póthivatalában Boncz tanácsos előtt. Az ajánlattevők pontos névsorát még nem hozták nyilvánosságra, annyi azonban tény, hogy a parasztagazdákon kívül nagybérlőkből álló konzorcium is pályázott a több száz holdas birtokra. Az árlejtés a kigazdák győzelmével végződött, habár ezek ajánlata kevéssel olcsóbb is volt, mint a bérlőké.

Az árlejtés eredménye a következő: Gedus erdőrésztlet (285 katastrális hold) megkapta Magyarpécska közönsége, mint erkölcsi teatület. — Popána (329 kat. hold), Hada (147 kat. hold) megvette a szemlaci gazdák konzorciuma

— Prunda (46 kat. hold) megkapta *Barbucz* József szemlaci erdővéd. — Talabid (21 kat. hold) megkapta *Nuszbaum* Henrik Sajtényből. Amint ebből látható, a bérlők nem kaptak semmit. Az eredmény szerencsésnek mondható, mert ezzel megakadályozták a kivándorlás elfajulását. A gazdák ma már nagy tömegben keresték föl a szemlaci községhezát, hogy a jegyzőnél, aki jóakarattal támogatta ügyüket, tudakozódjanak az árlejtés eredményéről. A jegyző felvilágosítására a nép megnyugodott. Itt említjük meg, hogy a szemlaci zendülésről elterjesztett hírek tulzottak. Mindössze néhány ablakot vertek be a parasztok, de azok a tüntetők semmi összeköttetésben nem állanak a földre pályázott kisgazdákkal.

Megszavazták a milliókat.

(A hadsereg hiányai. — Kapzsisággal vádolt magyarok. — Hoffmann altábornagy és Tisza István beszéde.)
(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Bécs, november 10.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága ma elfogadta a hadseregről szóló jelentést és megszavazták az armádia millióit.

Ma a hadügyminiszter megbízásából Hoffmann altábornagy érdekes beszédet mondott a hadseregről s Magyarországot kapzsisággal vádolta meg. Tisza István is nagyhatású szónoklatot tartott.

Részletes tudósításunk itt következik:

A hadügyi kormány — a hadseregről.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság ma folytatta a hadügyi albizottság jelentésének folytatását. Az ülésen a közös miniszterek közül jelen volt *Schönaich* báró közös hadügyminiszter, a magyar kormány részéről *Khuen-Héderváry* Károly gróf miniszterelnök és *Hazai* Samu honvédelmi miniszter, jelen voltak továbbá *Montecuccoli* gróf tengerészeti parancsnok, *Hoffmann* Hugó altábornagy és *Esterházy* Pál gróf osztályfőnökök és a szakeladók.

(A nagy teher.)

Elsőnek Hoffmann Hugó altábornagy szólalt fel, hogy reflektáljon az általános viában elhangzott felszólalásokra.

— A felszólalók nagy része azt követeli, — mondotta az osztályfőnök — hogy a hadügyminiszter a hadsereg fejlesztésénél legyen tekintettel az ország teherviselési képességére. A hadügyminiszter honorálja ezeket a kívánságokat, mert hisz oly költségvetés, amely nincs tekintettel az állam teljesítő képességére, nem 10—11 millió többletkiadással szokott záródni. A hadügyminiszter számol az ország anyagi viszonyaival és teljes tudatában van annak, hogy a véderő fejlesztésének lépést kell tartania a gazdasági viszonyokkal. Igen szívesen ad felvilágosítást aziránt, hogy a hadügyminiszternek a védtörvényben mik a törekvései.

(A tisztok helyzete.)

A katonatisztek helyzetére vonatkozólag kijelentheti, hogy a ma szolgáló tisztoknak nincs okuk panasza. Már két év óta hangoztatott kívánsága volt a képviselőháznak és az országos bizottságnak, hogy a tisztikar helyzetét megkönnyítsük, különösen anyagi tekintetben. Az idén végre sikerült oly tőkét szerezni, amelyeknek segítségével a tisztikar a maga anyagi viszonyait csekély kamat fizetése

mellett teljesen rendezheti. Az tény, hogy a tisztok gyermekeinek nevelése el van hanyagolva, mert a gyakori áthelyezés folytán a tisztok gyermekei majdnem minden évben más-más iskolába kénytelenek járni. A hadügyminiszter kezdeményező lépéseket tett a tekintetben, hogy az áthelyezett tisztok gyermekeinek nevelésében fennakadás ne álljon be; e célból nevelési pótlékokat tognak kapni. A legénység anyagi helyzetének javítására is megtörténtek a szükséges lépések. Apponyi Albert gróf azt mondotta, hogy a két évi katonai szolgálatnál elég az öt évi szolgálat, mert a hadi állomány egyharmad része képezi a békeállományt. Ez számtani feladatnak helyes, de a gyakorlatban nem válik be. Nekünk tartalékra szükségünk van a véradó pótlása céljából. Az ellenőrzési szemlék megtartása nem szükséges, de beállhatnak olyan politikai viszonyok, hogy a hadügyi vezetőségnek kötelessége lesz meggyőződni arról, hogy az erők tényleg rendelkezésre állanak e s ekkor kell a szemle.

(Az önkéntesek.)

Solyomssy Ödön báró azt kívánta, hogy szoríttassék meg az önkéntességi jog azokra nézve, akik különböző előkészítő tanfolyamokon szerzik meg a képesítést. A hadvezetőségnek e tekintetben az a véleménye, hogy ilyen előkészítő tanfolyamok (svindli kurzusok) egyáltalában ne adjanak jogosultságot az önkéntességre.

(A magyar tisztok.)

Az nem felel meg a valóságnak, amit több szónok is felhozott, hogy az osztrák-magyar hadseregben túl sok a tiszt. A tisztok száma a harcmezőre és nem a békeállományhoz igazodik. A magyar tisztok csekély számának fő oka az, hogy a középiskolai végzettségű magyar ifjak nem igen vágyódnak a katonatiszti pályára, pedig a legnagyobb örömmel fogadnák őket.

(A két évi szolgálat és a bánásmód.)

Az az aggály, hogy a két évi szolgálati idő behozatala irtózatossá kiadódik elé állítja az országot és nagy létszámemelést involválna, tévedésen alapul. Ez a létszámemelés nem lesz olyan nagy, amiről egyszerű számítás utján meg lehet győződni. Megemlíti, hogy a hadvezetőség tárgyal az osztrák kormánnyal, hogy a katonák az osztrák vasutaknál is kapjanak kedvezményt. Kossuth Ferenc arra hívta fel a hadvezetőséget, hogy törekedjék oda, hogy ne számban, de erkölcsi erőben emelje a hadsereget. Ami az erkölcsi erőt illeti, ebben teljesen egyetért vele, de nem érthet egyet abban, hogy a hadsereget számban is ne kellene fejleszteni.

Ami a tisztoknak a legénységgel való bánásmódját illeti, kijelenti, hogy a durvaságokkal szemben igen is erélyesen jár el a hadvezetőség, de konstatálhatja, hogy már nagyon csekély azoknak az eseteknek a száma, ahol e miatt a tisztok ellen el kellene járni. A bánásmód tehát javul.

(Kapzsiság Magyarországon?)

A magyar arzenálra vonatkozólag konstatálja, hogy ennek felállítását senki sem kérte. A hadügyminiszter elődei csak arra vonatkozólag tettek ígérő kijelentést, hogy amennyiben egy másik arzenál felállítása is szükségesé válik, az Magyarországon fog létesülni. Nem látja be azonban, hogy minek állítsanak fel új arzenált, amikor arra szükség nincsen. Különben megjegyzi, hogy a kincstár Komáromban állított fel lőszergyárat.

A léghajók tekintetében kifogásolták, hogy Magyarországon nem tesznek semmit. Kijelenti, hogy sem nekünk, sem más államoknak nin-

sen oly léghajójuk, amely a hadseregben használható lenne. Itt csak kísérletezésekről van szó. Léghajó állomás ezidő szerint csak egy van és a törekvés az, hogy ha egy másikra is szükség lesz, azt Magyarországon állítsák fel. Sajnos azonban, hogy mihelyt Magyarországon akarnak valamit csinálni, rögtön jelentkezik a magánérdek és horribilis követelésekkel lehetetlenné teszik a szándék keresztülvitelét. Ugyanazokért a földért például, amelyért Ausztriában 5—600 koronát fizetünk, Magyarországon több mint 1000 koronát kérnek. azonkívül találkoznak olyan esettel is, hogy amikor meg akarunk vásárolni 300 hold földet, amelynek normális értéke nem több, mint holdanként maximum 300 korona, nemcsak ezért a földért kérnek holdanként 1000 koronánál többet, hanem még azt is kívánják, hogy az egész birtokot vásároljuk meg. — Tisza István gróf realisabb költségvetést kér. Sajnálja, hogy a hadvezetőség nincs abban a helyzetben, hogy realisabb költségvetést állíthatott volna fel, mert az utóbbi években abnormalis drágasági tünetek mutatkoznak. Mindenesetre igyekezni fognak a legközelebbi költségvetésben a realitást minél jobban megközelíteni.

Ezek után hálás köszönetét tolmácsolja a hadügyminiszternek azon érzelmeikért, amelyek az összes felszólalók részéről megnyilvánultak és biztosítja az országos bizottságot, hogy ezen érzelmeik élénk visszhangot fognak kelteni a hadseregben.

A hadügyminiszterium költségvetését elfogadásra ajánlja.

Tisza István beszéde.

Tisza István gróf és Bakonyi Samu rövid felszólalásai után a delegáció a hadügyi költségvetést általánosságban elfogadta. A részletes tárgyalás előtt a külügyi jelentésben foglalt határozati javaslatokat olvasták fel a csapatok elhelyezéséről, a pótlóvak beszerzéséről, az ipari szállításokról stb.

A katonai nevelőintézetekről szóló javaslatnál Tisza István gróf hosszabb beszédet mondott, amelyben szóvá tette Justh Gyula azon felszólalását, hogy a függetlenségi párt a bankért lemondott a katonai követelményekről. Örömmel veszi tudomásul, hogy Apponyi is hiva a hadsereg intenzív fejlesztésének, de ez csak kellő felszereléssel és megfelelő segédcapatokkal lehetséges, ami pedig nem egyéb, mint létszámemelés. Amit Apponyi Albert mondott, hogy a parlament nem egyéb üres formaságnál, igaz bizonyos tekintetben, amennyiben Ausztriával együtt intézkedik. A király fényes jelét adta mindig a parlamenthez való ragaszkodásának. Ha megvan a nagy osztrák törekvés, annál inkább kell az uralkodóval a harmóniát keresni, hogy ezzel az áramlattal diadalmasan megküzdhessünk. Igaz, hogy az osztrák és a magyar kiegyezés között különbség van, de a lényeg csak az, hogy csak azok az ügyek közösek, amelyekre mindkét állam törvényei megállapítják a közöséget.

Aláírja, amit Apponyi Albert a hadsereg nyelvkérdéséről mondott. De, hogy Apponyi kívánalmi érvényesülhessenek, ehhez szükséges, hogy a magyar csapatokat magyar tisztok vezényeljék és a hadseregben az érintkezés nyelve magyar legyen.

Kérte végül a függetlenségi pártot, hogy mintán feladta a katonai programjának kilenczted részét, mondjon le egytized részéről is és akkor a katonai kérdésekre nézve az összes magyar pártok között teljes lesz az egyetértés.

Apponyi válasza.

Apponyi Albert gróf válaszol Tisza István felszólalására. Beszédének tartalma az, hogy a függetlenségi párt mérsékelte a katonai programját, de amikor a monarchia egy véletlen folytán igen nagy diplomáciai siker által megerősödött, azt kellett tapasztalni, hogy rögtön megezünt az előzékenység a párttal szemben. Nyen körülmények között nem lenne értelme a program további mérséklésének, amely ugyanis majdnem azt eredményezte, hogy a párt a népben való gyökerét elveszítette. Epen azért nem tehet eleget Tisza István kívánságának, de ha Tisza a hadsereg tekintetében bármilyen sikert ér el is, a diadal pálmáját átadja neki.

Hasonló értelemben szólalt fel Kossuth Ferenc is. Majd pedig Holló Lajos személyes kérdésben történt felszólalása után az ülés véget ért.

Elfogadták a milliókat.

A delegáció délutáni ülésén folytatta a hadügyi költségvetés részletes tárgyalását. Az egyes pontokat hozzászólás nélkül fogadták el, csupán a 180 millió rendkívüli hitelnél volt hozzászólás. Holló Lajos, Bakonyi és Apponyi Albert ugyanis a javaslat ellen foglaltak állást. A bizottság azonban ezt a tételt is elfogadta.

Ezzel a hadügyi költségvetés tárgyalása véget ért.

A delegáció holnap a tengerészeti és külügyi költségvetés tárgyalását kezdi el.

IRODALOM ES MUVÉSZET.**A színház műsora:**

Péntek: Beulemans kisasszony házassága, vigjáték. Bemutató előadás. C) bérlet.
Szombat: Beulemans kisasszony házassága, vigjáték. A) bérlet.

A „Beulemans kisasszony házassága“.

(A pénteki bemutató. — A darab meséje.)

Első felvonás. Delpierre Albert, egy jó módu párisi ifju, Beulemans ur brüsszeli sörgyárában gyakornokoskodik, hogy jól megtanulja az üzletet és tapasztalatait otthon is érvényesíthesse. Derék, korrekt fiu, gevallér gondolkozási móddal, de éppen az uri modora bántja a kisvárosias gondolkozású Beulemansékat, kivéve a házikisasszonyt, Suzannet, aki hamarosan megkedvelte irodabeli szomszédját, Albert urfit. Igen ám, de Suzanne már félig-meddig menyasszonya Meulemester Seraphinnak, a gazdag Meulemester fiának. Ez a legény előzőleg egy Anna nevű leánnyal barátkozott. Gyermekek is van már, akit szintén Seraphinnak hívnak. Most felkéri Albertet, hogy közölje Annával az ő eljegyzését és segítse elő a szakítást. Albert ezt kereken visszautasítja. Nem árulja el a titkot Suzannának, de annyit mégis megmond, hogy nem szeretné, ha Suzanne nőül menne Seraphinhez. A kisasszony nem is nagyon ragaszkodik vőlegényéhez és titkos remény hatása alatt kéri Albertet, igyekezzék megnyerni a szülők kegyét is, Albert azonnal meg is kezdi az ostromot.

Második felvonás. A Beulemans-pár sokat veszekedik. A különben jólelkű asszonyt nagyon bántja, hogy férje nem lett a szakegylet diszelnökévé. Suzanne, ahol csak lehet, elsimitja a veszfellegeteket. Albert segít neki ebben és végre kitör a fiatalokból a vallomás, hogy szeretik egymást. Suzanne egy csacska cselédtől megtudja, hogy Seraphinnak gyermeke van és épen akkor, amikor a legény forma szerint megkérné, rábirja, hogy szálljon szembe apjával és siessen a kis Seraphin-

jéhez. Az öreg Meulemester csak annyit tud meg egyelőre, hogy fiát kikoszarzták és dühösen távozik.

Harmadik felvonás. Seraphin azt hazudta félelmében az atyjának, hogy tulajdonképpen ő nem akarja elvenni Suzannet, mert a multjában foltok vannak. Az öreg Meulemester azzal akarja megbosszantani Beulemansot, hogy a szakegyletben a már majdnem biztos diszelnökséget elhalásza előle. Albert azonban, aki közben jól megtanulta, hogy hogyan kell a belga emberek nyelvén beszélni, a döntő percben Beulemans táborába viszi át a többséget. Közben Suzanne, megtudva, hogy volt vőlegénye is házasság előtt született gyermek, — amit maga Seraphin sem tud — ennek a titoknak a segítségével rákényszeríti az öreg Meulemestert, hogy ne ellenezze Seraphin házasságát. Persze, Albert is megkapja Suzannet.

Az igazán bájos és fehér darabot nagy gondal hozza színre az aradi társulat. Maga Szendrey Mihály színigazgató rendezi a vigjátékot.

* **Lehár pöre.** Lehár Ferenc, a nagynevű komponista és a berlini Felix Bloch's Erben-cég főnöke, Slivinszky Adolf, igen jó és meghitt barátok voltak az évek hosszú során át. Annyira egymásba voltak szerelve, hogy szerződést is kötöttek, mely szerint mindent, amit Lehár az 1919 ik év végéig komponál, a Bloch-cégnek engedi át elhelyezésre és kezelésre. Így aztán a Lehár-ope-rettek csak ott és azokban a színházakban kerül-
hettek színre, amelyeket a Bloch-cég kijelölt és kétségkívül volt is gondja rá, hogy e helyeket jól válassza meg. Lehár azonban e szerződés megkötése óta igen keresett komponista lett és egy szép napon megunt, hogy az ő szerzeményeinek elhelyezésébe beleszóljanak és adminisztrative ugyszól-
ván gyámkodjanak fölötte. És egy osztrák tör-
vényre, illetőleg annak valamelyik paragrafusa-
ra támaszkodva, közölte Slivinszkyvel, hogy ő ezt a közöttük létrejött szerződést 1911. május elsejére felmondja. Slivinszky azt felelte, hogy a szerződés Berlinben kötött, arra tehát a német törvények mérvadóak és nem veszi tudomásul Lehár felmon-
dását. Erre a Vig özvegy szerzője bepörölte ki-
adóját és a tegnap Bécsben tartott tárgyaláson meg is nyerte a pört. A bíróság azt mondta, hogy a panaszos osztrák, a szerződés tehát osztrák törvények szerint mérlegelendő. A május elsejére szóló felmon-
dás tehát érvényes. A tárgyaláson, mely a bécsi író- és művészvilágot különösen érdekelte, Lehár és Slivinszky személyesen megjelentek.

* **Bemutató az Urániában.** Ma délután ismét bemutató lesz az Urániában. A színház igazgatósága ezuttal ismét pompás műsorral kedveskedik a színház látogatóinak, amely érték dolgában egyáltalán nem marad az előbbi program mögött. Különösen kiemelendőnek tartjuk a Habkisasszony című megrázó drámát, amely ellenállhatatlan érdekességével szinte lebilincseli az ember figyelmét. Rendkívül érdekes művészi értékű kép a Siremlékek Budapestén című, amelyben a leghíresebb szobrászok alkotásaiban tűnik elénk a temető művészete. Ezenkívül több humoros kép, dráma és látványosság egészíti ki a mai bemutató műsorát. 241

MULATSÁGOK.

— Az aradi műkedvelő ifjuság november 13-án (vasárnap) a Városligeti vendéglő összes termeiben, az Aradon létesítendő „Munkás-Otthon“ alap javára jótékonyoelu műkedvelői előadással egybekötött táncmulatságot rendez.

Városatyja-jelöltek.* **Parecz Béla dr.**

Mikor Arad város választó közönsége a tavasszal, talán még soha nem látott elemi erővel készült arra, hogy Tisza István nagy nevével vivja meg az alkotmányos küzdelmet, nekünk ujságíróknak igen nehéz feladatunk volt. Eljártunk a kerületek népes, hangos, sokszor zajos üléseire. Mi türelem, tagadás, sokszor hallottunk mi ott olyan beszédeket, amelyek, ha másnap megjelennek az ujságban, nagy zene-bona támadt volna a nyomukban. De azért ujságíró az ujságíró, hogy írja meg az igazságot és tényeket, hogy azok igazak és tények is maradjanak, de senkinek, még magának a legközelebből érdekeltnek se ártsanak.

Parecz Béla dr. beszédei kivételes szónoklatok voltak. Azokat úgy lehetett nyomdába adni, ahogy ő elmondta. Voltak mindig érvei bőven a maga igazának, a maga meggyőződésének kifejezésére; érvek, melyeket bizonyára még az ellenfél is elfogadott volna. Még a legforrongóbb hangulatban sem vesztette el higgadságát és, talán a legfiatalabb, győztes az öregeket személyiségéből kisu-
gárgzó előkelő tárgyilagosságával.

Ha a véglotek találkoznak, akkor igaznak kell lennie, hogy Parecz dr. személyek és események felett álló higgadsága a közügyek iránt érezhető legmagasabb fokú lelkesedés.

Látni kellett őt a nagy küzdelem legforróbb napjain, amint kerületről kerületre járva óriási tömegeket tudott magával ragadni, nem nagy politikai szölamokkal és frázisokkal, hanem azzal a melegséggel, mely szavaiból leginkább akkor áradt ki, mikor Arad város nagy jövőjéről, a város társadalmának érdekeiről tudott gyönyörű képeket festeni. A hallgatóság szeméin látszott, hogy feltétlenül hiszi, amit Parecz dr. mond, mert érezte, hogy tiszta meggyőződés mondatta vele mindazt, amit Tisza István győzelme Aradnak jelent.

„A közügyekkel való foglalkozást hálátlan valaminek mondják azok, akik néha összetévesztik a közérdeket a magánügyekkel. Viszont a legnagyobb lelki gyönyörűséggel munkálják ama férfiak, akiket csak a nemes ambició hajt arra, hogy polgártársaiknak váljanak hasznára.“ Ezek a gondolatok Parecz Béla dr. egyik vezéroiakéből való, mely évekket eelőtt jelent meg az Aradi Közlöny hasábjain. Nálunk kezdette meg nyilvános szereplését, itt jegyezte el magát a közügyekkel azoknak az alapos és nagytudású, eles judiciumot tanusító cikkeknek a révén, melyek az ő nemes ambiciójának tanui. A munka emberének ismeri őt mindenki ebben a városban; a maga erejét vette csupán számításba, mikor kenyérkereső pályára lépett. A legelőkelőbb családi összeköttetései ellenére csak egyetlen egy protektora van, úgy hívják, hogy — Parecz Béla dr.

Minden helyen, melyre képességeinél, komoly munkaszereteténel és szorgalmánál fogva szólítják, tetőtől talpig adja a feladatot, melyet neki szántak. Mint az ügyvédi kar egyik legképzettebb és legkomolyabb tagját, Péterfy Antal halála után, őt emelte a kamara alelnöki székébe. Előlépés volt ez a diszes állásba való jutás, amelylyel kártársai jutalmazni akarták azt az értékes tevékenységet, melyet mint kamarai ügyész teljesített.

A politikáért élt és nem abból akart megélni. Ezért volt a régi szabadelvű pártnak, de meg az ujonnan megalakult munkapártnak is abban a sorában, ahol rengeteg munka, fáradás és igen sok küzdelem vár a párt tagjára. Titkára, majd a III. kerület társelnöke lett és oroszlaúrésztt vett ki a szervezés és a választási küzdelem munkájából.

Régi adósságot ró le vele szemben a párt, mikor városatyának jelölte a II. kerületben.

Arad város pörvesztes.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 10

Ma hozott ítéletet az aradi kir. törvény szék abban a pörben, melyet Domán Sándor aradi kereskedő indított Aradváros közönsége ellen. Az ítélet Aradvárosára nézve rendkívül kedvezőtlen, amennyiben helyt adott Domán keresetének és a várost, mint pörvesztest, az összes perköltségek viselésére kötelezte. A per előzményei a következők:

1908. évben a város versenytárgyalást hirdetett hat iskolának redőnyökkel való felszerelésére. A szállítást Domán Sándor nyerte el. A szerződési feltételek szerint a szállítás határidőre volt befejezendő és bármilyen tekintetben felmerülő műszaki kérdésben a városi mérnöki hivatal utmutatása szerint kellett eljárni. Alig fogott hozzá Domán a szállításhoz, a redőnyanyag színét a gazdasági szék megváltoztatta. Cél szerűnek mutatkozott ugyanis az anyag színe tekintetében az előírástól eltérni, de a minőség azért ugyancsak maradt.

Míg ez a változtatás sorsa el nem dőlt, Domán nem foghatott a szállításhoz, viszont míg ez a kérdés a közgyűlésen is keresztülment, a sok huza vonásba eltelt a szállítási határidő nagy része, miért is a város újabb határidőt szabott a szállításra.

Volt azonban az akadálytalan szállításnak még egy kerékkötője. A redőnyök műszaki leírásába az a hiba esz szott be, hogy az „önműködő” ablakredőnyöknel is megkivánták azt, hogy vasrudal legyenek felszerelve. Már pedig az önműködő szerkezet nem bírja el a hosszú vasrud súlyát, úgy, hogy vagy farudat kell alkalmazni, vagy el kell térni az önműködő szerkezettől. Ez a technikailag kivihetetlen előírás három iskolánál késleltette a szállítást. E három iskola kivételével már felszerelte Domán a többi redőnyöket, midőn egyszerre végzést kapott a tanácstól, melyben figyelmeztetik arra, hogy *elmozdítják a válla lattól, mert már letelt a szállítási határidő és ő még semmitsem szállított.*

Domán erre kérvénnyel fordult a tanácshoz. Kérte, hogy állapítsák meg azt, hogy már 3 iskolánál kézzel van, dacára annak, hogy akkor még csak az a határidő telt el, melyet az első előírás alkalmával szabtak, holott a változtatások folytán újabb határidő állapított meg.

Lócs tanácsnok ekkor 1908 október 6-án kiküldte Balcsó Antal segédszót a vizsgálat megejtésére. A vizsgálat eredményeként azután a tanács visszavonta végzését.

Domán tehát tovább szállíthatott volna, de akadályozta ebben a fennebb említett műszaki hiba. Ennek megszüntetése végett Domán több ízben járt a mérnöki hivatalban, de *senkit sem talált ott.* Így Lócs tanácsnokot kereste fel ismét, ki azt mondta neki, hogy „*csinálja úgy, ahogy tudja.*” Ezen utasítás alapján azután Domán el is készítette az összes redőnyöket még pedig az önműködő szerkezet elhagyásával.

Mikor a szállítás teljesen befejezést nyert, a gazdasági szék az átvételre Hoffmann Antal aradi kereskedőt küldötte ki szakértőül. Hoffmann kijelentette, hogy *az anyag rossz, nem felel meg az előírásnak.* E szakvélemény alapján a város természetesen megtagadta az átvételt. Domán erre két szakértővel, Lengyel Tivadarral és Hoffmann Sándor aradi kereskedőkkel megvizsgáltatta a szállított redőnyöket, akik egybehangzóan úgy nyilatkoztak, hogy a redőnyök *mindenben megfelelők.*

Az ellentétes szakértői vélemények felülbírálására Reicher főgépész indítványára a budapesti Technológiai Iparmuzetumot kérték fel. Az iparmuzetum szakvéleménye Domán szállítmányát *teljesen megfelelőnek ítélte.* A város erre azt a végzést hozta, hogy „*bár a Technológiai Iparmuzetum megkérdés nélkül megfelelőnek nyilváníttotta a szállítmányt, miután a szállított anyagban a szálak száma kisebb, mint az előírás szerinti mintában, a város a szállítmányt nem veszi át.*”

Domán, aki mindenáron el akarta kerülni a peres lépéseket, magánúton felkérte a Technológiai Iparmuzetum újabb szakvélemény adására, mely a szálak számára is terjeszkedjék ki. A szakvélemény meg is érkezett és e szerint a Domán által szállított anyag *több szálból van szőve, mint az előírás szerinti minta anyaga.* Domán ezt a szakvéleményt kérvény kapcsán bemutatta és hivatkozott arra, hogy az Iparmuzetum *nem megkérdés nélkül, hanem ellenkezőleg, a főgépész indítványára történt megkérdés után nyilváníttotta az anyagot megfelelőnek.*

A tanács azonban ragaszkodott előbbi végzéséhez. Kijelentette, hogyha Domán vállalati összegéből nem enged, úgy *nem veszi át a szállítmányt, melyet az anyaga sírányabb, mint amilyennek szállítására máskor kötelezte Domán nem volt hajlandó engedni, hanem szakértőkkel újólag megvizsgáltatta a felszerelt redőnyöket, leszereltette azokat, beraktározta, miután a várost értesítette és Sugár Jenő dr. aradi ügyvéd útján keresetet adott be a város ellen, a redőnyök ára: 2102 korona járulékaival iránt.*

A pertén a város a következő kifogásokkal védekezett: A szállítás elkészen történt; három iskolánál az előírástól eltérőleg nem alkalmaztatott önműködő redőny; valamennyi redőny rosszul működik, valamennyi rossz anyagból való, hibás méretű, nem magyar gyártmány, végül, hogy Domán egységárák szerint többet számít, mint amennyi neki jár. A bíróság a minőség kérdésére újból kikérte a Technológiai Iparmuzetum szakvéleményét, amely ismét úgy hangzott, hogy az anyag megfelelő, hogy ebben a tekintetben teljesen irrelevans a szálak száma. — amire pedig Hoffmann, a város szakértője a legfőbb súlyt helyezte — de ettől is eltekintve, a szállított anyagban a szálak száma *több, mint az eredeti mintában.*

A többi kifogásra szakértőket hallgattak ki, akik *egybehangzóan megállapították, hogy egyetlenegy kifogás sem állja meg helyét, annyira nem, hogy például az egységárák tekintetében Domán nem hogy többet számított volna, hanem még a saját kárára tévedett.*

Ezen szakvélemények alapján hozta meg ma a bíróság ítéletét, mely szerint a város *köteles a Domán-féle redőnyöket átvenni.* Köteles Dománnak a vállalati összeget, 2102 korona 40 fillért megfizetni, ezenfelül pedig megtéríteni tartozik a felperesnek: a redőnyök leszerelési költségei fejében 170 koronát, befuzarozásért 80 koronát, beraktározásért 24 koronát, tűzbiztosításért 6 koronát, fekbér fejében 360 koronát, elvesztetnek kimondott óvadék címén 120 koronát, mindezen összegeknek 1908. évi november hó 1-étől járó 5 százalékos kamatait és 754 korona perköltséget.

Így tehát összesen 3566 korona 40 fillér tőkésbe és körülbelül 300 korona kamatba kerül a városnak ez a tévedése, amellyel, hogy a redőnyöket most már *nem is használhatja, mert azóta az iskolákra más vállalkozóval új redőnyöket készítettett.*

HIREK.

Az igazságügyminiszter a marianosztrai fegyházban.

— Őt megkegyelmezés. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 10.

Székelly Ferenc igazságügyminiszter ma reggel Budapestről Robonyi Gyula és Dóry Gusztáv államtitkárok, Riekl Gyula, Kun Béla és Súlyom Andor miniszteri tanácsosok, Czárán István főügyész és több képviselő társaságában Marianosztrára utazott a fegyintézet megtekintésére. A társaság Szob állomáson szállott le a vonatról és ott a társaságot Kerek Áron főszolgabíró fogadta.

Szobról az igazságügyminiszter és kísérete egy fél óráig tartó körúttal ment Marianosztrára. A fegyházba érve a társaság sorra járta az intézet helyiségeit, meglátogatták a konyhát, munkatermet, kápolnát, imaházat, a magántermeket stb. A fegyházban van nyolc kis gyermek is, az elítélt nők gyermekei, akik nyolc éves korukig anyjuk mellett maradhatnak. A társaság hosszasan időzött a fegyházi gyermekekkel, majd a női kézimunkákat tekintette meg, amiből igen szép gyűjteményt mutatott a munkafőnöki. Az egyes celláknál a miniszter társasága szóba eraszkodott az elítéltekkel, kikérdezték őket bűneikre és büntetésükre vonatkozólag.

A miniszter a látottak feletti kedvező benyomásairak többször kifejezést adott. A fegyház megtekintése után a miniszter kegyelmi tanácsot tartott. Őt legrégibb és legjobb magaviseletű fegyveres vonatkozólag *kegyelmi kérvényt vett fel és azt pártolól fogja terjeszteni a királyhoz.*

A miniszter és kísérete este 6 órakor visszautazott Budapestre.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 11-én az időjárás: változékony, szeles, hűvösebb, sok helyütt csapadék.

— A hadügyminiszter visszavonul? Bécsből jelentik: A hadügyminiszter közvetlen környezetéből a „Magyarország” azt a pozitív értesítést nyerte, hogy Schönaich tábornagy már csak rövid ideig marad a hadügyminiszterium élén, sőt *utóda is ki van szemelve.* Schönaich közeli távozását többféle módon magyarázták, annak igazi okát azonban kevesen sejtik. A valódi ok ugyanis az, hogy a hadvezetőség soha sincs megelégedve Schönaichnak határozatlan és a koncessziók felé hajló politikájával. A hadvezetőség ugyanis gondolni sem akar koncessziókra, mivel abban a hadsereg egységének és harcképességének veszelmét látja. Schönaich nem elégerélyesen kezeli az új reformok ügyét, sőt kevés a munkareje és buzgalma is, ami természetes következménye évei számának s egyre erősödő közsvényének. A hadvezetőség Schönaich erélytelensége miatt nagyon nehezelt rá s ezt minden kínálkozó alkalommal éreztetik is vele. Értékös, hogy ezért a hadügyminiszter elkedvetlenedett, amit bizalmas környezetben maga is kijelentett, sőt mint pozitívumot maga említette, hogy a jövő évi februári delegációban már utóda fogja védeni a közös hadsereg érdekeit.

— Zsilinszky Mihály balesete. Bécsből jelentik: Zsilinszky Mihály állapotában ma lényegesen javulás állott be. Reméik, hogy szombatig állapota annyira megjavul, hogy törött lábát gipszbe tehatik s akkor még szombat este Budapestre szállítják.

— A tőzsdetanács érdekes határozata. Budapestről jelentik: A tőzsdetanács ma délután 5 órakor tartott ülésén elhatározta, hogy az áruüzleti szokások általános határozataiban körülírt határügyletekre vonatkozó olyan kötések, amelyek buzára, rozsrá, zabra és repcérre a termelési év előtt, tengerre pedig a szállítást megelőző év június hónapja előtt jönnek létre, 1911. január 1-től kezdve a tőzsde árjegyző lapján jegyeztetni nem fognak. Kimondotta a tanács ugyanis, mint a tőzsde választott bíróságának ülése, hogy ezekből a kötések közül — melyek a tőzsde árjegyzékén nem szerepelhetnek — származó perekben semmi követelést meg nem ítélt.

— A függetlenségi párt első kerületi városatyja jelöltjei. Ma este tartották az első kerületi függetlenségi párti választók városatyajelölésüket a Magyar Király szálló külön helyiségében Meisztróvits János elnöklésével. Somló Armin dr., a jelölt bizottság elnöke terjesztette elő a bizottság megállapodását és a következőket ajánlotta jelöltekül: Somló Armin dr. ügyvéd, Sugár József dr. ügyvéd, Fränkel József kereskedő, ifju Müller József nagyiparos, Daimel Lajos kereskedő, Balogh Dávid iparos, Davi János mérnök, Avarfy Ferenc ügyvéd, Vojtek Alajos droguista, Schwarzberger Mató kereskedő.

A névsor felolvasása után nagyobb vita keletkezett ama kérdés körül, vajjon a párttagok csak olyanokat támogassanak-e szavazatukkal, akik tagjai a pártnak, vagy pedig másokat is. Barabás Béla indítványára kimondták: az első kerületben nem ragaszkodnak a m.r.v. párt-szemponthoz, hanem olyan férfiak akik nem párttagok ugyan, de függetlenségi érzelmeik, jelölhetőek és ezért a párt központi végrehajtó bizottságának javaslatba hozzák, hogy jelölje Róka József pénzügytanácsot, Mezei Andor bankigazgatót és Schmidt János tanárt. A végrehajtó bizottság vasárnap délután véglegesítette a jelöltek névsorát.

— Roosevelt visszavonul. Newyorkból jelentik: Tudvalevő, hogy Roosevelt pártja a városi választásoknál kisebbségben maradt és az egykori köztársasági elnök, akit még nemrég valóságos imádtak Amerikában, kudarcot vallott. A demokraták megbuktatták Roosevelt pártját. Roosevelt a választások eredménye után kijelentette, hogy ez a választás *pressziók eredménye* és ezért minden politikai mozgalmától *vissza fog vonulni*. Többé nem fog fellépni, nem érdemlik meg ugyanis az amerikaiak, hogy ő így exponálja magát.

— Odry Lehel. A magyar királyi Operaház régi kiváló baritonistáját, Odry Lehel, akire a közönség kétségkívül szívesen emlékezik vissza, ma délután — mint Budapestről írják — meg kellett operálni. Az öreg uron Török tanár bőrdaganatot konstataált és úgy találta, hogy orvosi beavatkozásra sürgős szükség van. Odry Lehel fia, Árpád, a Nemzeti Színház művésze beszállította a Irsay tanár klinikájára, ahol Mauninger Vilmos dr. tanár műtétet végzett rajta. A művész állapota iránt nagy az érdeklődés és mindenki szívesen értesült a szerencsésen végbe ment operációról.

— Az iparosok és a pótvásár. Az ipartestület tagjai vasárnap délelőtt tíz órakor a testület nagytermében gyűlést tartanak a pótvásár megtartása érdekében. E gyűlésre az ipartestület vezetősége ezúton is meghívja az iparosokat és az érdekelteket és köröket.

— Az öngyilkos főhadnagy. Bécsből jelentik: Kétségtelenül megállapították, hogy Weingartner főhadnagy azért lett öngyilkos, mert Miklósi Ilona kávéházi felirónő szerelmével üldözte és azt kívánta: *vegye feleségül*.

— Ló a villamoskocsiban. Bécsből jelentik: Az Operaház előtt ma különös szerencsétlenség történt. Egy ló megrvadott s egy mellékutcán vágatott a Ring felé. A kocsis minden erejét megfeszítette, de nem volt képes megfékezni a megrvadott lovat, amely egy ép arra haladó villamoskocsinak hátsó perronjára ugrott. A perron leszakadt s a rajta levő három utas lezuhant. *Ketten súlyosan megsérültek*. A ló annyira belekélődött a perron roncsai közé, hogy nagy fáradozásokkal tudták onnan kisabadítani.

— Lelőtte a bátyja gyilkosát. Budapestről jelentik: Három év előtt Lizenkovszky Karolina 18 éves munkásleány agyonlőtte a kedvesét, *Lehoczky Istvánt*. Az esküdtsek alapos okok miatt fölmentette a leányt, aki azóta Budapesten él. Ismerősei előtt az elhunyt Lehoczkyt mostanában folytonosan gyalázta. Ezt megtudta a halott Lehoczky öccsére, a 18 éves András, aki emiatt ma este a leányt az utcán revolverrel mellbe lötte. A leány haldoklik. A fiu. l. tartóztatták.

— Földrengés és babona Nagyváradról jelentik, hogy *Vaskoh* községben ma földrengés volt s a templom tornya is megingott. Egy javasasszony azt hiesztelte, hogy a sátán, aki a háztárban egy barlangban lakik, éhes és azért mozgatja a földet. A lakosság erre össze háziállatait kivette a barlanghoz és beledobta, de előbb a környékbeli embereket figyelmeztette. A faluban nagy az izgalom és csudorsséget rendeztek ki.

— Automobil szerencsétlenség. Makóról jelentik: Korn Antal községi bíró negyvenhárom évesen a Nagyszentmiklós községbe igyekezett kocsin, amikor *Kipper Rudolf* németorazági gyáros autójára nekiment a kocsinak, amely felfordult s a benne ülők a kocsis alá kerültek. A megrvadott lovak a kocsit tovább vontatták, úgy, hogy az utasok súlyos sérüléseket szenvedtek.

— A megszökött feleség. Budapestről jelentik: A dunaszerdahelyi szöktetés ügyében ma egy olava ügyvéd levelet írt egy fővárosi esti lapnak s ebben kijelentette, hogy *Lenk* járásbíró nem szöktette meg *Udvardi* szabó feleségét, hanem az asszonyt akaratából hagyta ott urát, mert férje brutálisra bánt vele s épen ezért már előbb a válóper is megindította ellene.

— Köztudomásu dolog, hogy a haszonra rendezett autouzemeknek a gumifogyasztás ügyszóválnál létkérdés a keze. Ez irányban A. V. A. üzem vezetője érdekes kísérleteket tett, azon eredménnyel, hogy a magyar gyártmányu tömör gummi abroncsok aránytalanul jobb szolgálatot tesznek, mint a német versenygummi. Ugy értesülünk, hogy ebből kifolyólag a városi A. üzem részére a magyar Ruggyantaerőgyár fogja állandóan szállítani a gummiabroncsokat, ami nemcsak kedvezőbb mértéket jelent az auto vállalatnál, de újabb dícsőséget a magyar ipar számára is.

— Köszönetnyilvánítás Frank, A. Ca. E. V. csapatvezető ma a vasut tisztviselői és munkásai nevében 55 korona gyűjtésből eredő segílyt adott át özvegy *Isti János*nének, akinek férje nemrég a vasuti műhelyben halálos következtében elhunyt. Öz. *Isti János*né a nemeslelkű adományért, valamint a tisztviselőknél és munkásoknál az ő érdekében történt fáradozásáért ezúton mond halás köszönetet.

— Tamásdán István dr. fogorvos Batthyány-utca 30. sz. 4006

— Francia likőrök leghíresebb készítésére — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillé; Vojtek és Weiszal. 219

Kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségben, vörhenyben és haragos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes szulfidvíz.

Kapható ártárviznyelvényekben és gyógykezelésben.

SCHULTES ÁGOST. Szeged-Légyártó utca 10. szám alatt. Budapest, Radetzky u.

A számarköhögés

által okozott kinokat jelentékenyen csökkenti a SCOTT-féle Emulsió már az első egynéhány adag után. A számarköhögés enyhítésére a SCOTT-féle Emulsió kitűnő alkalmazhatóságát a legtisztább és legkiválóbb alkatrészek, valamint a maga nemében páratlan SCOTT-féle eljárás biztosítják. A

Az Emulsió vételénél a SCOTT-féle eljárás védjegyét — a halászt — kérjük figyelmezően venni. Utánzatoktól óvakodjunk!

SCOTT-féle Emulsió

hirneve harmincnyolc év óta napról-napra emelkedik. Az orvosok ismételtén ajánlották és a szülők, akik egyszer használták, örökké fogják alkalmazni számarköhögés ellen. Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fill. Kapható minden gyógyszerárban. 8667

Leleplezett katonai titok.

— A szerelmes zászlós névjegye. —

Az ezred egyik fiatal zászlós tisztelő látogatásra ment az ezredparancsnok lakására. Plémparadéba vágta magát, felhúta a legújabb dolmányát, felkötötte a legfényesebb kardját s így kopogtatott be az ezredes lakásának előszoba-ajtáján.

Kissé ideges elfogódottsággal nyult a dolmánya zsebébe. Kivett egy névjegyet s átadta a legénynek, hogy azzal jelentse be az ezredes urnál a látogatást.

Az ezredes kedvesen fogadta, a tisztelő végül s a zászlós barátságos fogadtatás folytán boldogan távozott. Hogy az ördögbe is gondolhatta volna, hogy az ideges elfogódottság, amit a tisztelő előtt érzett, micsoda névjegyet adott a kezébe. Pedig ugyancsak furesa névjegyen jelentette be magát az ezredesnek, miként a következmények megmutatták.

Az ezredes még aznap délutánján magához intette az egyik hadnagyot, a kis zászlós jóbarátját. Mosolyogva vette elő zsebéből a névjegyet, amely egész rendezes fehér pergamentpapíru vizitkártya, az egyik szegletén a szokásos behajtással. Csak az volt a furesa, hogy több volt rajta a kelleténél. A zászlós nyomtatott neve alatt ceruzával írva egy leánynév és egy lakáscím állott.

Mikor a névjegyet az ezredes átadta a hadnagnak, kedélyesen csak ennyit jegyzett meg:

— Add át ezt a névjegyet a zászlósának és mondd meg neki, hogy máskor jobban nézze meg, hogy milyen névjeggyel jelenti be magát.

Persze, hogy lett nagy ijedség a kis zászlósánál. Alig lehetett megnyugtanni.

Másnap aztán újra diszba vágta magát s most már nem a névjeggyel, hanem a névjegy miatt ment tisztelegni. Az ezredes finom urisember. Nem a mord katona szemüvegén át nézte a kis zászlós akaratlan tévedését. Nem tiszteletlenséget látott benne, nem rapportraállításra fenyegetődséget, hanem kedélyesen csak annyit mondott az előtte feszően „vigyázz”-ban álló zászlósának:

— Máskor jobban nézd meg fiacskám a névjegyeidet, mert mit csináltál volna, ha végleg elveszted — annak a kis leánynak a lakcímét?!

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 451

A város előkelőségének becses figyelmébe!

Érdekes kiállítás látható még csak ma és holnap a

Fehér Kereszt szálloda nagytermében

ahol valódi keleti kézi himzések (Haroms Handstikereien) tekinthetők meg **díjtalanul** vételkényszer nélkül.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Videki tudósítóinkat és olvasóinkat tisztelettel kérjük, hogy a naptár számára közéjük címtárát a legsűrűsebben beküldeni sziveskedjenek. Az ezt tartalmazó levélborítékra ez a szó irandó: „Naptár.”

Paulis. Ilyen formában nem közölhetjük. Tessék mérsékelt hangon megírni s akkor helyet adunk ennek a közérdekű közleménynek.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Uj román intézmény Nagyszabonban. A román bankok szövetségének, a „Solidaritata”-nak igazgatósága egy román tőkével szervezendő biztosító-társaság felállítását határozta el. A „Fortuna” nevű új román intézmény másfélmillió koronával fog megjelenni és székhelye Nagyszabon lesz.

= Az aradi tenyészbaromfi vásár. El hó 6 án és 7-én rendezte az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület Aradon a VIII. országos tenyészbaromfi vásárt, mely ugy a kiállított baromfiak minőségét, valamint az eladások számarányát tekintve, igen szép eredménnyel végződött. A vásárt a városi lovarda tágas oszlokházában vasárnap délelőtt fél 10 órakor, a gazdasági egyesület nevében Vásárhelyi József igazgató-elnök nyitotta meg. Összesen 838 darab különféle nemes baromfit állítottak ki, melyek közül eladtak 690 darabot 7628 korona összértékben és pedig az állam részére megvásároltattott 300 darab orpington tyúk és kakas, 56 darab pulyka, 124 darab emdeni lud és 153 darab pekíngi kacsa hétezer tíz korona értékben, az ezen felüli mennyiséget magántenyésztők vásárolták meg. A vásárt a kedvezőtlen esős idő ellenére is miadkét napon elég számosan látogatták.

= A magánvasutak szállítási adója. A magyar magánvasutak igazgatói ma délután tisztelegtek Lukács László pénzügyminiszterrel és Hieronymi Károly kereskedelmiügyi miniszterrel. A küldöttség tagjai voltak Fábry Sándor dr., Jelinek Lajos, Horváth Dávid, Zerkowicz Rudolf, Krieglér Miksa, Neugebauer Viktor, Polek-henszky Gyula, Brám Miksa lovag, Pulszky Garibaldi, Haich Károly, Maléter Zoltán, Dobiecsky Sándor, Gallényi Ernő és Teusch József. A küldöttséget Fábry Sándor vezette, a ki előadta, hogy az 1875. évi XX. t. o. a vasutak szállítási adóját a személyszállítás után a bruttóbevétel tíz százalékában és a teherbevétel öt százalékában állapítja meg azzal, hogy ez áthárítható az utazó, illetve szállító közönségre. Az 1887. évi XIV. t. o. ezt az arányt még föl emelte. A zónatarifa bevezetésével a nagy százalékban megállapított szállítási adó már annyira megterhelte a vasutak bevételét, hogy az adót nem lehetett az utazó- és szállító közönségre hárítani. Ha pedig az egyes vasutak kereseti adómentessége lejár, akkor a mai viszonyok között teljesen elévült adótörvény alkalmazása miatt a vasutak a csőd szélére jutnak, vagy pedig üzemüket kénytelenek megszüntetni. Különösen súlyosan érinti a törvény a kisebb, helyi érdekű és kisvasutakat, melyek fő

Velencei és japán különlegességek.

A kiállítás, mely csak rövid ideig lesz megtekinthető, kiváló alkalmat nyújt hasznos és meglepően szép művészi tárgyak beszerzésére. Legalkalmasabb

karácsonyi, újévi, nász, névnap és egyéb alkalmi ajándékok.

4099

Nyitva este 9 óráig.

ban 152—155 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 155—167 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 166—168 fillérig.

Sértéselőszám: nov. hó 7. napján volt készlet 26361 darab, nov. 8. napján felfejtett 60 darab, nov. 9. napjára maradt készletben: 26292 darab. A hiszti sertés üzlet irányzata lanyha.

Felelős szerkesztő:
BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1910. évi november hó 11-én:

C. bérlet.

C. bérlet

Itt először:

Beulemans kisasszony házassága.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta: Frantz Fonsoon és Fernand Wicrelcz. Fordította: Heltai Jenő. Rendező: Szendrey M.

SZEMELYSZÉK:

Id. Delpierre	Ajtay Ödön.	A titkár	Szabó Lajos.
Albert	Beregi S.	A pénztáros	Kahler K.
Meulemester	Polgar S.	Beulemansné	Benkőné.
Seraphin	Delly Lajos.	Suzanne	Harmath J.
Beulemans	Várnay Jenő.	Izabella	László Etel.
Mostickx	Kulcsár L.	Pincérlány	Szabó Böske

Készlete este 7 óra fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 11-én, péntek:

1. Baudita. Dráma. — 2. Siremlérek Budapesten. Látványos. — 3. Kulisszák mögött. Humoros. — 4. Két fegyenc. Dráma. — 5. A vigéc. Humoros. — 6. Felsőolaszországi sasok. Látványos. — 7. Vak vagy óh szerelem. Humoros. — 8. Habkissasszony. Dráma.

Előadások fél 1/2 óráig kezdve.

Helyárak: I-6 hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

As előadásra bármikor be lehet menni.

As előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogred. zenekarr. játszik. — Csukrásada.

NYILTÉR.

Van szerencsém az igen t. közönséget értesíteni, hogy nem kimélve a költségeket, a szállítások leggyorsabb és legpontosabb eszközlése céljából egyelőre

egy teher automobilt

szereztem be. Reményilem, hogy ezáltal a legmesszebbmenő igényeknek is eleget tehetek, mert a szállítások a teherautomobillal sokkal gyorsabban bonyolíthatók le, mint a kor igényeinek már meg nem felelő, lovak által húzott kocsikkal. Atkötőzökódéseket modern 6, 7, 8 és 9 méteres butorkocsijaimmal bárhova eszközök.

Beraktározások saját tiszta és száraz rak-táiraiban.

Használt és új pénzezekrények kaphatók. Az igen t. közönség szives pártfogását kéri

Rubinstein Mór.

Az összes aradi csapatok szállítója.

házhöz szállítva:

ALTMANN EDÉNÉL

Wesselényi-utca 48.

Telefon szám 46.

Telefon szám 46.

leg számolyforgalmukból élnek. Kérte tehát a minisztereket, hogy vegyék az elavult törvényeket revízió alá és a terheket helyesebben és méltányosabban osszák meg a vasutak között. Lukács László pénzügyminiszter válaszában elismerte a helyzet tarthatatlan voltát és megígérte, hogy a kérdést a vasutak bevonásával tanulmányoztatni fogja és az új törvénytervezetet elkészíti. Hieronymi Károly kereskedelmiügyi miniszter szintén megígérte, hogy az ügyet tanulmányoztatni fogja és a küldöttséget konkrét javaslatokkal szolgáltatta föl. A küldöttség tagjai a miniszterek válaszára megelégedéssel fogadták.

Budapesti áru- és értéktőzsse.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 10

Amerika 1/4-el olcsóbb. Kínálat mérsékelt, vételkedv gyenge, 15 ezer mm. alig tartott.

az arad 30 kilógrammra szállított

	Dél- sárlat	2. oszt. zárlat
Ruza 1911. áprilisra	10.73—10.74	10.74—10.75
Rozs 1911. áprilisra	7.75—7.76	7.75—7.76
Tengeri 1911. májusra	5.53—5.54	5.52—5.53
Zab 1911. áprilisra	8.32—8.33	8.24—8.25

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 10. —

Magyar aranyjárdék 4%	111.—
Magyar koronajárdék 4%	91.50
Magyar koronajárdék 3 1/2 %	81.—
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.46
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyereményországy kölcsön	222.—
Tiszasszab. és szegedi sorajegy kölcsön	154.—
Osztrák járdék papírban	93.—
Osztrák járdék ezüstbe	96.75
Osztrák járdék aranyban	115.50
Osztrák koronajárdék 4%	93.10
1860. évi osztrák államsorsjegy	166.—
Osztrák-magyar bankrészevény	18.61
Magyar hitelbank-részevény	845.50
Osztrák hitelintézeti részevény	661.25
Osztr.-magy.-államvasuti részevény	745.—
30 frankos arany (Napoleonkor)	19.08
Német birodalmi marka	117.60
London vista	249.86
Paris vista	95.27 1/2
20 márkás arany	23.51

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Nov. 10

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	9.50—9.55
76	9.65—9.75
77	9.75—9.75
78	9.70—9.80

Buza (Temesvári koresek. ára):

75 kilogrammos	9.45—9.50
Rozs	6.60—6.70
Árpa	6.50—6.55
Zab	7.25—7.30
Tengeri	5.85—5.90
Tengeri (al)	4.20—4.25

Budapest kőbányai sertéskereskedelm

— Nov. 10. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súly-

**HOL kapható a leg-
jobb és legolcsóbb**

**Poroszkőszén
Koksz
Faszén
és aprított Tüzifa**

4095

APRÓ HIRDETESEK.

Házasság céljából uri ember ismeretségét keresem, 20 éves szőke, 50000.— korona hozománnyal, később nagyobb örökséggel. Komoly gondolkozású csinos férfiak, ha vagyontalanok is, irjanak e címre: L. Schlesinger, Berlin 18. 3919

Értesítés.

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy november 1-től étkezémet Petőfi utca 6. számból, Erzsébet-körút 5. sz. házba helyeztem át, elfogadok abonenseket házban és házon kívül, szíves pártfogást kér tisztelettel Kohn Adolfné. Egy elegánsan butorozott utcai szoba kiadó. 4046

Ka cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 2-40. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésben Arad, Andrassy-tér 18. és Weitzer János-utca. 1651

Kasszinger-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt folyosóval, mellékhelyiségekkel fürdőszobával, ellátott uri lak minden órában kiadó. Bővebbet ugyanott. 4042

Jutányosan

készíték felsőruhákat és fehérneműt, házhoz is megyek. Javitást vállalok. Tótné, Választó-utca 55. sz. 4174

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő nőtlen raktáros kerestetik gazdaságba, azonnali belépésre. Cím a kiadóhivatásban. 4600

Vegyeskereskedés

konkurencia nélkül, korlátlan italméresi jog, trafikkal nagy községben házzal együtt eladó. Cím a kiadóban. 4171

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és Dr. Hata eredeti műve az általuk feltalált 606-ról. Magyarra fordította: Dr. Marschalkó Tamás kolozsvári egyetemi tanár. Megjelenik kb. 2 hét múlva. Előfizetési ár: Füzve K. 6.—, kötve K. 8.—. Bolti ára magasabb lesz. A pénz előleges beküldése esetén bérmentve. Megrendelhető Kerpel Izso könyvkereskedésében Aradon, Andrassy-tér 20 sz. 4071

Kiadó

Boros Béni-tér 6. szám alatti házban 2 lakás (esetleg raktárnak vagy üzlethelyiségnek) továbbá egy kert (rakterületnek.) Bővebbet a tulajdonosnál. Telefon 699. 4175

Segéd

2 röfös és rövidáru segéd, ki a magyar és román nyelvet beszéli, azonnali alkalmazást nyerhet. Bővebbet Eichner Adolf és fia cég Gyorok. 4183

Rum,

konyak, bor és egyéb üveg vignettké kaphatók Ingusz I. és Fia könyv és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16.

Keresek azonnali belépésre

három éves kis leányom mellé szolid intelligens leányt, ki a varrásban is jártassággal bír. Részletes ajánlatok fényképpel együtt küldendők be a lap kiadóhivatálába B. T. jelige alatt. 4186

Egy jó forgalmu

szatócüzlet korcsmával azonnal eladó. Cím a kiadóban. 4190

Keresünk expedíciónk részére egy kisegítő nő vagy férfi munkaerőt. Jelentkezni lehet a kiadóhivatásban.

Szalkai Arminné

himző és fehérneművállalata Arad, Weitzer János-u. 13.

Női, férfi és gyermek kelen-gyék készítése rövid idő alatt a legfinomabb hozzávalókkal, elsőrendű kivitelben készülnek. 4091

Uri leányok
fehérnemű varráshoz és himzéshez oktatásra fölvetetnek.

21878—21948—1910.

Hirdetmény.

Értesítjük a hatósági jeggyárnak t. bérletit, hogy a bekövetkezett hűvösebb időjárásra s a fogyasztók számának tetemes csökkenésére való tekintettel, a jegnek házhoz való szállítását folyó évi október 31-ével beszüntetjük.

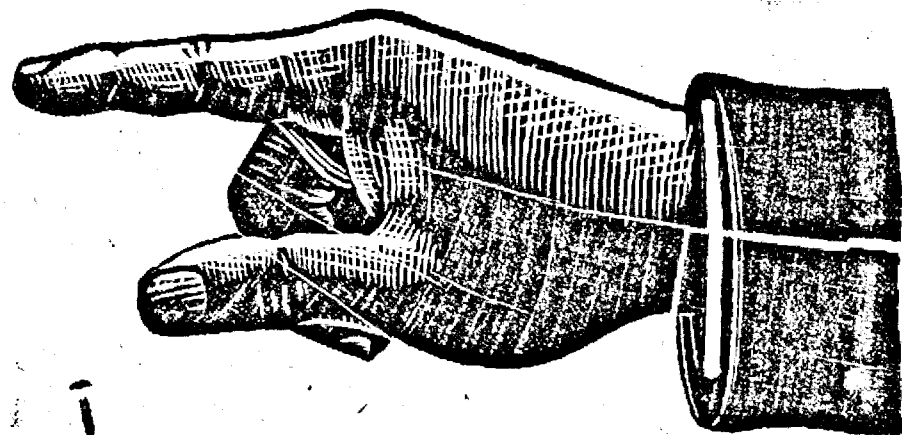
A jeggyár azonban további intézkedésig üzemben marad, annak termelvénye tehát a gyárban a közönségnek naponként d. e. 10 óráig, tovább is rendelkezésére áll.

Arad, 1910. október hó 22-én.

A városi tanács.

RADÓGYULA**uj női divatáruháza****Andrassy-tér és Weitzer János-u. sarkán****Az új áruház cikkei:**

Női felöltők
Leány- és gyermek felöltők
Női divat costumök
Női bundák
Szörme különlegességek
Gyermek ruhák
Női blousok
Pongyolák
Jupponok

3651

Szabott árak!**Külön mértékosztály.**

ARADI IPAR- ÉS NÉPBANK.

Hirdetmény.

Az „Aradi Ipar- és Népbank“ f. é. november 10-én megtartott rendkívüli közgyűlése elhatározta az intézet alaptőkéjének felemelését a következő módzatok és feltételek mellett:

1.

Az intézet alaptőkéjét 2,250.000 koronáról 3,500.000 koronára felemeli és ezen célból 3125 drb. egyenkint 400 korona n. é. új részvényt bocsájt ki, mely részvényekből 2813 drb. a régi részvények birtokosainak felajánlatik, míg a fennmaradó 312 drb. részvényt kibocsájtási árban a tisztviselői nyugdíj-alap veszi át.

2.

A részvények kibocsájtási, illetve átvételi árfolyama 500 koronában állapítatik meg.

3.

Részvényjegyzési határidő: 1910. december 15.

4.

A kibocsájtandó új részvényekre a jelenlegi részvényeseknek elővételi joguk van, mely elővételi jog legkésőbb 1910. december 15-ig gyakorlandó. Azon részvényesek, kik elővételi jogukat ezen időig nem gyakorolják, igényeiket elvesztik s az ilykép szabaddá vált új részvények szabad kézből való értékesítésére az igazgatóság jogosított.

5.

Minden lebélyegzés végett bemutatandó két régi részvény alapján egy új részvényre, egy régi részvény, vagy két részvény-utalvány alapján pedig egy fél részvénynek megfelelő részvény-utalványra gyakorolható az elővételi jog.

Egy részvény-utalvány alapján egymagában elővételi jog nem gyakorolható.

6.

A részvények, vagy részvény-utalványok, melyek alapján az elővételi jog gyakoroltatik, intézetünk központjában bemutatandók s azon körülmény, hogy az elővételi jog érvényesített, a részvény, vagy részvény-utalvány lebélyegzése által (Elővételi jog gyakorolva 1910.) állapítatik meg.

7.

A befizetések részvényenkint a következő határidőkben teljesítendőek:

1. 1910. november hó 11-től 1910. december hó 15-ig az elővételi jog gyakorlása alkalmával 250 korona és a fokozatos bélyeg-illeték.

2. 1911. január hó 31-ig 250 korona és 1911. január 1-től számítva 6%-os kamat.

A fizetésről ideiglenes elismervény állíttatik ki.

A folyó évben teljesített részletbefizetések után, a befizetés napjától 1910. december 31-ig 5%-os kamat fog megtéríttetni.

Minden késedelmes befizetés után 6%-os késedelmi kamat fizetendő.

8.

Valamennyi részlet és a bélyegilleték lefizetése után, az ideiglenes elismervények új részvényekkel, illetve részvény-utalványokkal lesznek kicserélve az igazgatóság által meghirdetendő időben.

9.

9. Az új részvények és részvény-utalványok tulajdonosai 1911. január hó 1-től kezdve az üzleteredményben, valamint az alapszabályok szerint a részvényeseket megillető összes jogokban a régi részvényesekkel egyenlően részesednek.

Ezen közgyűlési határozat alapján az intézet jelenlegi részvényesei tisztelettel felhívatnak, hogy az őket megillető elsőbbségi jogukat folyó évi november hó 11-től december hó 15-ig terjedő határidőben minden igényük különbeni elvesztésének terhe alatt gyakorolják.

Arad, 1910. november hó 11.

ARADI IPAR- ÉS NÉPBANK

Szalay Károly s. k. Hehs s. k.

3992